

КУЛЬТУРА

WWW.KIMPRESS.BY

ШТОТЫДНЁВАЯ ГРАМАДСКА-АСВЕТНІЦКАЯ ГАЗЕТА

Фота Мікалая ПЯТРОВА, БелТА

У светлыя дні Ражджаства Хрыстовага Палац Рэспублікі на сваёй гасціннай сцэне, па традыцыі, прымае найлепшых нашых суайчыннікаў — тых, хто ўганараваны дзяржавай прэміяй “За духоўнае адраджэнне” і спецыяльнымі прэміямі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь дзеячам культуры і мастацтва 2008 года.

8 студзеня Аляксандр Рыгоравіч Лукашэнка на ўрачыстай цырымоніі ўручэння адзначыў, што гэтае светлае свята, з якім звязваюць надзеі на абнаўленне, пераўтварэнне навакольнага свету і чалавечай душы, набывае асаблівы сэнс у цяперашні год, аб’яўлены ў краіне Годам роднай зямлі. “Зямля — гэта не толькі тэрыторыя і прыродныя рэсурсы, а яшчэ і бацькоўскі дом, сям’я, дзеці, традыцыі, звычаі і маральныя ідэалы народа, яго самабытная культура, багатая, гераічная гісторыя — усё, што аб’ядноўваецца вялікім і ёмістым паняццем — Айчына”, — падкрэсліў Аляксандр Лукашэнка.

На здымку: Аляксандр Лукашэнка ўручае прэмію вядучаму майстру сцэны Нацыянальнага акадэмічнага Вялікага тэатра оперы і балета Рэспублікі Беларусь Вользе Гайко.

Велик Роднай Зямлі

Фота Юрыя ІВАНОВА

Абсалютна ўсё пра беларусаў

За шматтомнік “Беларусы”, першы том якога “Беларуская навука” выдала ў 1994 годзе, прэміяй “За духоўнае адраджэнне” адзначаны аўтарскі калектыў Інстытута мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору імя Кандрата Крапівы Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі.

Дырэктар інстытута Аляксандр ЛАКОТКА ўпэўнены, што выданне “Беларусы” па маштабнасці не ведае аналагаў у межах СНД.

— А чым праца вашага калектыву, Аляксандр Іванавіч, адрозніваецца ад аднайменнага выдання Яўхіма Карскага?

— Адрозненне — прынцыпова! Стагоддзе таму Карскі разглядаў асаблівасці беларускай мовы і гіпотэзы аб паходжанні беларускага народа. Мы ж бралі пад першарадную ўвагу этнагенез і этнагісторыю Беларусі, напоўніцу выкарыстоўваючы пры гэтым усе магчымыя крыніцы, не выключаючы, да прыкладу, геаграфію, антрапалогію і гэтак далей...

Па-другое, ахоп тэм — непараўнальна шырэйшы. Скажам, асобны том “Беларусаў” прысвечаны дэталёваму і глыбокаму аналізу сямейнага і грамадскага побыту. Гаворка тут вядзецца пра станаўленне і сталенне нашых сямейных і грамадскіх традыцый.

Па-трэцяе, досыць грунтоўна разглядаюцца здабыткі нашай матэрыяльнай культуры: народнага дойлідства, прамысловасці, рамесніцтва. Шматстаяна прадстаўлена і духоўная культура беларусаў: фальклорныя песні, паданні...

— Не абышлося пры гэтым, напэўна, без экспедыцый?

— Першы том цыкла, прысвечанага народна-традыцыйнай культуры Беларусі, выйшаў у 1994 годзе, апошні, дзесяты, — у 2007-ым. Недаўно пайшло на экспедыцыйныя даследаванні. У выніку іх значна павялічыўся спектр ведаў па ўладкаванні беларускага жылля, ткацтве, вышыўках і строях, у першую чаргу — з раёнаў, пацярпелых ад чарнобыльскай навалы. Сярод новых збораў — і песні, якія раней не запісваліся.

— На якога чытача разлічана выданне?

— На гісторыкаў, этнолагаў, культуролагаў, філолагаў, што займаюцца этналінгвістыкай. А ўвогуле — на тых, хто цікавіцца Бацькаўшчынай.

— Першы дзесяцітомны цыкл завершаны. Што ў перспектыве?

— Мяркуем, што другі цыкл “Беларусаў” будзе прысвечаны нашай прафесійнай культуры.

Яўген РАГІН
Фота Юрыя ІВАНОВА

“Самая прэстыжная!”

Прэмію “За духоўнае адраджэнне” 2008 года атрымлівае калектыў Дзяржаўнай установы “Рэспубліканскі навукова-практычны цэнтр дзіцячай анкалогіі і гематалогіі”. Сваймі ўражанымі падзялілася з карэспандэнтам “К” дырэктар Цэнтра, доктар медыцынскіх навук, прафесар Вольга АЛЕЙНИКАВА:

— Гэта самая прэстыжная прэмія ў краіне, і я яе, вядома, успрымаю як заслугу ўсяго нашага даволі вялікага і дружнага калектыву. Дванаццаты год мы працуем разам і за гэты час дасягнулі даволі вялікіх поспехаў. Павінна сказаць, што нашым хворым дзецям, якія пакутуюць ад наступстваў чарнобыльскай трагедыі, ужо не трэба ехаць лячыцца за мяжу.

— У Цэнтры выкарыстоўваюць сучаснае абсталяванне, найноўшыя лекі?

— Так, гэта ультрасучасны цэнтр, што быў адкрыты Прэзідэнтам краіны. Бясспрэчна, больш за ўсё дапамагала дзяржава, але, вядома, былі і спонсары. За гэтыя 12 гадоў я аб’ехала практычна ўсю Еўропу і магу сказаць з поўнай упэўненасцю: наша медустанова — на самым высокім сусветным узроўні па ўсіх параметрах. Дастаткова заўважыць, што нават расіяне не маюць такога Цэнтра, едуць да нас лячыцца.

— Цікава, а на якіх умовах?

— Па-першае, едуць не толькі з Расіі, але і з іншых краін СНД, з-за мя-

жы. І лячэнне гэтае, вядома ж, вельмі дарагое. Атрымліваецца прыкладна 20 працэнтаў экспертных паслуг. Трансплантцыя касцявога мозгу, хіміятэрапія каштуюць дорага. Так што тут мы яшчэ і зарабляем самі. Само ж абсталяванне ў нас — зробленае па апошнім слове тэхнікі.

— Колькі ж дзяцей можа абслужыць Цэнтр?

— Лячэнне доўгае, расцягваецца не на адзін дзень. У нас 198 ложкаў і ёсць дыспансер на 60 наведванняў у змену. Акрамя самага вялікага мінскага аддзялення ёсць яшчэ два — у Гомелі і ў Магілёве.

— Цікава, колькі ж медработнікаў працуюць у Цэнтры?

— Сто дактароў толькі, а ўсяго — 550 супрацоўнікаў розных профіляў. Кожны з іх уносіць свой пасільны ўклад. Складана!.. Але ўжо ёсць сусветны досвед лячэння хвароб, звязаных з Чарнобылем. І, што самае галоўнае, мы не адстаём, паспяваем дапамагчы нашым дзецям. Гэта стала справай усяго майго жыцця, нашага жыцця і творчасці.

В.Я.
Фота Анатоля КЛЕШЧУКА

Аўтарытэт майстра, прафесійнага творцы часам падаецца больш прывабным, чым побытыя, сямейныя клопаты, вынікам якіх таксама становіцца адраджэнне духоўнасці. Сярод лаўрэатаў прэміі “За духоўнае адраджэнне” — шматдзетная сям’я Онахавых з Пружан. У адрозненне ад астатніх пераможцаў, бацькі гэтай не такой ужо і маленькай ячэйкі грамадства (у іх во сем дзяцей) атрымалі ўзнагароду менавіта за ўклад у падтрымку сямейных каштоўнасцей. Карэспандэнт “К” пагутарыў з берагінняй-захавальніцай Кацярынай ОНАХАВАЙ.

казвалі, як у дзіцячых прытулках малым, бывае, ставяць няправільныя дыягназы, няўважліва ставяцца, і пасля яны ўсё жыццё маюць праблемы. У студэнцкія гады я пазнаёмілася з Сашам, мы ажаніліся, у нас нарадзілася першая дачка, якую назвалі ў яго гонар Аляксандрай. Потым пераехалі да маіх бацькоў у Беларусь. Тут у нас з’явілася Яўгенія. І мы сутыкнуліся з праблемай дыягностыкі, калі сапраўднае захворванне аказалася не такім складаным, як казалі ўрачы. Мы пераехалі ў Пружаны — невялікі спакойны горад. Пасля афармлення неабходных дакументаў пачалі браць такіх малых у госці на выхадныя і святы, і адчулі, што гэта наша прызначэнне. Нам давалі

блемнымі, і мы аддавалі ўсе свае сілы, каб іх падняць на ногі, то гэта быў падзвіг. А так — звычайная сям’я, але з вялікай колькасцю дзяцей.

— Ці цікавіцца вашы дзеці творчасцю, мастацтвам? Раскажыце таксама пра вашы асабістыя захапленні.

— Канешне! Старэйшая дачка вучыцца граць на домры ў мясцовай школе мастацтваў. Дзесяцігадовая Алена вельмі добра танцуе, займаецца там жа. Сямігадовая Яўгенія яшчэ не вырашыла, кім хоча быць: спявачкай ці мастачкай. Шасцігадовая Вераніка таксама хоча пайсці на аддзяленне харэаграфіі. Хлопчыкі Лёша і Міша вельмі любяць маляваць на сценах (смяецца). Муж — праграміст, працуе інжынерам-сістэма-

Калі ў доме васьмёра дзяцей...

— Вялікі дом з камянам на беразе возера, шмат дзяцей, нам з мужам крыху за трыццаць гадоў, мы поўныя сіл. Пра гэта мараць многія, гэта было маёй марай, і яна поўнаасцю спраўдзілася. — Гаворыць Кацярына. — Мы з Аляксандрам маем дваіх уласных (як мы кажам, “самадзельных”) дзяцей, дваіх усыноўленых, траіх прыёмных, над адным апякуемся. Шэсць дзяўчынак і два хлопчыкі — ад пятнаццаці гадоў да чатырох месяцаў. У многіх адрознаў унікае стэрэатып, што мы стомленыя, не сочым за сабой, у нас пастаянныя праблемы, але, паверце, гэта не так. Мы выглядаем, як звычайныя сучасныя маладыя людзі. Называем сябе бацькамі-экстрэмаламі: хтосьці атрымлівае задавальненне ад сёрфінга, скачкоў з парашутам, а мы — ад клопату пра дзяцей.

— Скажыце, калі і як узнікла жаданне займаць вялікую сям’ю?

— Быў час, што я не думала аб такой колькасці дзяцей, гэта здавалася немагчымым. Ва ўніверсітэце нам рас-

тэхнікам. Я ж захапляюся вязаннем. Таксама мяне як псіхолога цікавіць гісторыя крміналістыкі, асобы правапарушальнікаў і адвакатаў. Але асноўным сваім хобі, нават абавязкам, лічу кансультаванне прыёмных бацькоў, ужо з досведам і будучых, у Інтэрнеце. У сваім дзённіку, на розных форумах, сайтах для жанчын займаюся папулярызаваннем любых форм уладкавання дзяцей-сірот.

...няма ніякіх бяссонных начэй!

цьмяныя прагнозы наконт некаторых з нашых дзяцей, папярэдзвалі пра няпростыя захворванні, але ўсіх мы пакрысе выхадзілі, і цяпер яны нічым не адрозніваюцца ад звычайных малечуў з сям’яў. Узлілі пазыку на будаўніцтва дома, ужо дарабілі яго і пераехалі туды. Яшчэ я хачу зазначыць, што не ведаю, што такое бяссонныя ночы, бо ўсе нашы маленькія моцна спяць з дзевяці вечара да самай раніцы, нават чатырохмесячная Валерыя. Гэта падаецца неверагодным. Калі б дзеці былі пра-

Хачу таксама дадаць, што якім бы ні быў спосаб уладкавання дзіцяці ў сям’ю, яго патрэбна любіць як сваіх малечуў. Мы вырашылі, што часткай нашага за мужам жыцця з’яўляецца абвядзенне стэрэатыпаў. Таму заўсёды адкрыты для кантактаў, сустрэч з прэсай. Я лічу, што са з’яўленнем новага дзіцяці любові становіцца болей, і ўсе астатнія не абдзелены ёй, а, наадварот, — больш шчаслівыя.

Алена САБАЛЕЎСКАЯ

Духоўнасць — у раёне маладых

Прэмію “За духоўнае адраджэнне” сёлета атрымаў протаіерэй Аляксандр ШЫРЫТОН, настаіцель рэлігійнай абшчыны “Прыход храма Серафіма Сароўскага” Мінскай епархіі Беларускай Праваслаўнай Царквы, якая знаходзіцца ў сталічным мікрараёне “Малінаўка”.

Айцец Аляксандр распавёў нашаму карэспандэнту:

— Так атрымалася, што асвячэнне нашага прыхода, дзвюх цэркваў было прымеркавана да Услаўлення Прападобнага Серафіма Сароўскага — 3 жніўня 2003 года. Мы яшчэ даволі малады прыход, але ў нас ёсць ужо і нядзельная школа, і маладзёжны цэнтр, і праваслаўнае сястрынства.

— Маладзёжны цэнтр пры праваслаўным храме? Гэта нешта новае. Якія мерапрыемствы ў ім адбываюцца?

— Сюды прыходзяць, у асноўным, юнакі і дзяўчыны, якія жадаюць паступаць у ВУНУ. Таму і накіроўваем іх на развіццё камунікацыйных навыкаў, узаемадапамогу ў самых розных справах. Напрыклад, сябруем з моладдзю са Швецыі. А яшчэ мы шэфствуем над дзецьмі — выпускнікамі інтэрната № 7: займаемца з імі, дапамагаем, каб пасля заканчэння інтэрната падлеткі не разгубіліся, сябравалі сем’ямі.

— Гэта цікава! А ці шмат дзетак у нядзельнай школе? Усё ж “Малінаўка” — раён досыць малады і, адпаведна, раён маладых.

— Так, маеце рацыю. У нас займаецца 150 дзяцей у шасці вучэбных групах. Акрамя асноўных заняткаў, ёсць яшчэ духоўны хор. А наогул у прыходзе тры духоўныя хоры. Цяпер пасля праваслаўнага Раждства самы час ладзіць канцэрты.

— Айцец Аляксандр, колькі ж у вас клопатаў! А сястрынства чым занята?

— Гэта і прыборка храма пасля богаслужэння, арганізацыя самых розных духоўных сустрэч. Але галоўнае наша паслушэнства для сястрынства — дапамагчы цяжкахворым у Маскоўскім раёне Мінска. Гэта вялікая і карпатлівая праца.

— Як правіла, у сястрынстве збіраюцца жанчыны. А можа, ёсць хоць адзін мужчына сярод іх?

— Адкуль вы ведаеце? Так, сапраўды, ёсць і адзін брат, па імені Іван. Сціплы вельмі. Сам прыйшоў і прапанаваў свае паслугі, сваю дапамогу.

— Я чула, непадалёк ад храма ў імя Опцінскіх Старцаў, дзе вы служыце, будзе будавацца яшчэ адзін вялікі сабор у гонар Прападобнага Серафіма Сароўскага.

— Гэта вялікая радасць для нас. Гэтай вясной будзем храм закладваць, месца ж ужо вызначана.

— Што для вас сімвалізуе прэмія?

— Прэмія “За духоўнае адраджэнне”, лічу, дадзена не толькі нам, але і ўсім праваслаўным святарам, праваслаўным вернікам. Гэта сведчыць пра ўмацаванне веры ў народзе, аб ролі Царквы ў нашым грамадстве.

— Прабачце, айцец Аляксандр, за асабістае пытанне: ці ёсць у вас дзетка? Якой вы жадалі б бачыць іх будучыню?

— У мяне трое дзяцей: Дашы — 14, Ганне — 12 і Серафіму — 7 гадоў. Вядома, я б хацеў бачыць кагосьці з іх прадаўжальнікамі майго служэння, нашага агульнага служэння Богу. Калі не паспрэдна ў храме, то ў свецкім жыцці.

Вольга ЯГОРАВА
Фота Юрыя ІВАНОВА

Разгадаць загадкі Вердзі і Мдзівані

Мінулы год для кампазітара, заслужанага дзеяча мастацтваў, двойчы лаўрэата Дзяржаўнай прэміі Беларусі Андрэя МДЗІВАНІ быў папраўдзе знакавым. Адыбылася прэм'ера яго оперы "Маленькі прынц" на лібрэта Вадзіма Яканюка паводле аднайменнай аповесці Антуана дэ Сент-Экзюперы. Яна была пастаўлена музычнай капэлай "Санорус" і паказана не толькі мінчанам і гас-

цям сталіцы, але і жыхарам некаторых рэгіёнаў, паўсюль атрымала захопленыя водгукі дарослых і дзяцей. Крыху ж раней публіка Беларускай дзяржаўнай філармоніі гораха вітала кампазітара пасля прэм'еры яго сімфоніі **б а л е т а** "Шчыгрын". Для знаўцаў жа яго творчасці нечаканым стаўся прыход гэтага буйнога кампазітара-сімфаніста, вядомага па мудрагелістых вакальна-сімфанічных партытурах, да музыкі надзвычай мелодычнай, запамінальнай, зразумелай самым шырокім слухачкім масам.

— Здараецца, — распавёў Андрэй Юр'евіч, — прафесійны якасці кампазітарскай працы мы ставім на першае месца, не дбаючы

пры гэтым пра накіраванасць музыкі на слухача. А гэта ж вельмі важна! І часта бывае так: трэба спачатку ад чагосьці адмовіцца, каб потым да яго вярнуцца. Іншымі словамі, прайсці адзін круг і, распачаўшы другі, зразумець: ты прыйшоў, шмат чаго назаласіўшы, таму ён стане не паўторам, а новым вітком спіралі. Ці ўсе сёння ведаюць, да прыкладу, што той жа Карл Орф, перш чым стварыць свой шэдэўр — сцэнічную кантату "Карміна Бурана", шмат пісаў эксперыментальных твораў. А потым назваў тыя свае авангардныя спробы "дэкадэнцкай лухтой", і справай жыцця для кампазітара стала вяртанне даўніны. Тым не менш, ствараючы на аснове сярэднявечнага рукапісу сваю "Карміну Бурана", ён напоўніў выкарыстаў увесь свой ранейшы вопыт.

— Прыклад, мабыць, красамоўны, але асабіста я ўспрымаю ваш цяперашні "новы меладызм" не рэзкім паваротам у супрацьлеглы бок, а далейшым развіццём ранейшых тэндэнцый у вашай творчасці. Свае самыя складаныя сімфанічныя творы вы заўсёды завяршалі яркім меладычным фрагментам — менавіта вакальным (сольным ці харавым), які і заставаўся ў памяці слухачоў. Так было ў Пятай сімфоніі "Памяць

зямлі", Шостаі "Полацкія пісьмёны", у балеце "Жарсці (Рагнеда)". На пэўным этапе творчасці гэтая "меладычная кульмінацыя" стала лідзіраваць, адсунуўшы ўбок працяглыя "падыходны-ўступы".

— Можна, і так. Але чым далей, тым больш я задумваюся над тым, як доўга яшчэ нам, сучасным кампазітарам, трэба спасцігаць веліч Чайкоўскага. І як нам разгадаць загадку Вердзі, бо і сёння не зачаравацца яго мелодыкай, прыдатнай для прыгожых спеваў, немагчыма.

— Тым не менш, для кампазітара вельмі важны не толькі чужы вопыт, але і свой, уласны. І назапасіць яго "завочна", ствараючы партытуры "ў стол", без уласнага слухачкага аналізу напісанага, немагчыма.

— Вы маеце рацыю. Таму для кампазітараў кожнае новае выкананне іх твораў — гэта не проста радасць, але і магчымасць далейшага самаўдасканалення, асэнсавання таго, што атрымалася, а што, можа, і не. У тым жа "Шчыгрыне" частка "Баркарола" з'явілася раптоўна. Паслухаўшы яе на рэпетыцыі Дзяржаўнага акадэмічнага сімфанічнага аркестра на чале з Аляксандрам Ансімавым, я яе дапрацоўваў, зразумеўшы, што патрэбна прыгожае гу-

чанне нізкіх медных духавых. А колькі зрабіў для нас, кампазітараў, кіраўнік капэлы "Санорус" Аляксей Шут! У тым жа "Маленькім прынцы" менавіта ён скіраваў пастаноўку так, каб яна была зразумелай нават дзятве.

— Чула, пасля "Маленькага прынца" вашы оперныя задумы памножыліся.

— Сапраўды, яшчэ ўлетку распачаў камічныя оперныя сцэны "Пярэпалах" на лібрэта Таццяны Мушынскай. Іэта, так бы мовіць, "опера пра оперу": за два дні да прэм'еры ў тэатры знікае дырыжор і, галоўнае, ноты. Адкладзі спектакль? Але ўжо запрошаны мэр, іншыя ганаровыя госці. І тут з'яўляецца нікому не вядомая дэбютантка... Не, гэта трэба слухаць, бо музыка пераказваць дарэмна. І зараз я "даводжу" сваю партытуру: ніжэй за папярэдні ўзровень ствараць папросту нельга. Таму да ўзнагарод стаўлюся нават з некаторага асцярожнасцю, бо яны патрабуюць далейшага развіцця. Але, разам з тым, яны ж і стымулююць творчасць, прыносяць той творчы парыв, тыя душэўны запал і натхненне, без якіх працаваць немагчыма.

Надзея БУНЦЭВІЧ
Фота Юрыя ІВАНОВА

Феерверк на вуліцы Культуры

— Тэатральны сезон 2007/2008 года стаў для мяне запамінальным перыядам дзякуючы выдатнаму драматургічнаму матэрыялу. "Вечар" Аляксея Дударова, "Дзеці Ванюшына" па п'есе Сяргея Найдзёнава, "Прыгоды Заранкі і Янкі" Вольгі Бяловай — ролі ў гэтых пастаноўках мне асабліва блізкія, бо драматургамі выпісаны сапраўдны Лёс чалавека. А калі створаны характар, бачна ў дынаміцы станаўленне асобы, акцёр змога прымусяць задумацца і суперажываць яго персанажу як сталага гледача, так і новыя пакаленні тэатралаў.

Яркі прыклад — мінулагадня прэм'ера "Дзеці Ванюшына". П'еса напісана больш за сто гадоў таму, аднак моцна выпісаны канфлікт бацькоў і дзяцей сёння гучыць сучасна і асабліва балюча. На жаль, сітуацыя, калі сыны ці дачкі "адмахваюцца" ад старэйшых, — маўляў, не загаджвайце, вы хутка памраце, а нам яшчэ жыць ды жыць, — паўтараецца і ў XXI стагоддзі. Змяніліся толькі спосабы. Таму я рады, што наш спектакль можа паўплываць на змяненне несучаснага тэндэнцы.

Дарэчы, пасля закрыцця засланы да акцёраў ідуць гледачы, супрацоўнікі тэатра і гавораць, што ўвечары абавязкова патэлефануюць бацькам. І гэта шыкоўна! Я не люблю літаратурны выраз аб тым, што калі нават адзін чалавек у зале задумаецца — і тое добра. На мой погляд, воль і дрэнна — калі толькі адзін унікае ў глыбінную філасо-

— Як ласкавае слова і котцы прыемна, так і артысту, нягледзячы на ўзрост і званні, любое прызнанне штодзённай творчай працы — у радасць, — скажу на самым пачатку сустрэчы з карэспандэнтам "К" народны артыст СССР, вядучы майстар сцэны Нацыянальнага акадэмічнага тэатра імя Янкі Купалы Генадзь АУСЯННІКАЎ. — Асабліва мяне прываблівае, што нават у няпростыя эканамічны час наша дзяржава не забываецца на мастацтва і стварае сапраўднае свята на вуліцы Культуры.

фію пастаноўкі. Неабходна дайсці да сэрца, як мінімум, паловы залы, як казаў некалі Аляксандр Пушкін, трэба паказаць "правду чувств и искренность страстей". Гэта самае складанае ў прафесіі акцёра — увасобіць на сцэне сапраўднае жыццё жывога чалавека.

Спектаклі для дзяцей я люблю яшчэ і за цудоўную магчымасць пафантазіраваць і "падурэць". За сваё жыццё я шмат сыграў такіх роляў: Лесуна ў "Пунсвай кветачцы", Ворана ў "Снежнай каралеве", Трэцяга сына Падзішаха ў "Спяным падзішаху", Панядзелка ў "Беласнежцы і сямі гномах". Таму з задавальненнем узяўся рэпетыраваць Дзядка-Веселунка ў новым спектаклі "Прыгоды Заранкі і Янкі". Спадабалася і сустрэча з Аляксеем Ляляўскім (шмат чуў аб яго пастаноўках у сталічным тэатры лялек, за мяжой): гэта быў сапраўды цікавы вопыт работы з рэжысёрам-лялечнікам на драматычнай сцэне.

Зараз з нецярплівасцю чакаю рэпетыцыі чэхаскага "Вяселля". У расійска-беларускай пастаноўцы заняты маскоўскія рэжысёр, хормайстар, балетмайстар, мастак і акцёры-купалаўцы. Сам праект узнік напярэдадні 150-годдзя з дня нараджэння Антона Чэхава. Мяркуюцца, што гэтым спектаклем Купалаўскі тэатр заявіць пра сябе на Міжнародным тэатральным чэхаскім фестывалі, які адбудзецца ў 2010 годзе.

Па-мойму, у нас павінен атрымацца спектакль-феерверк, грандыёзнае шоу. Шчыра кажучы, для мяне гэта абсалютна новы жанр, таму вельмі цікава паглядзець, як успрымуць беларусы класіка ў такім фармаце. У любым выпадку, гэта будзе карысны вопыт для нашага тэатра. Упэўнены: сцэне патрэбны розныя жанры, галоўнае, каб у іх "чыталіся" характары. Вядучы акадэмічны тэатр павінен быць "радзільным домам" нацыянальнай драматургіі. А яе патрэбна шукаць менавіта ў народных характарах.

Настасся ПАНКРАТАВА
Фота Юрыя ІВАНОВА

Галоўны рэдактар выдавецтва "Мастацкая літаратура" Віктар ШНІП здавён закаханы ў пісьменніцу Людмілу Рублеўскую, а ўлюбёны ў Паэзію. Першая стала жонкай, спасціжэнне другой ператварылася ў мэта творчасці, а значыць — жыцця... Стараннае "габляванне" радка прыносіць плён. За кнігу "Страла каханна, любові крыж" паэт уганараваны спецыяльнай прэміяй Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь у галіне мастацкай літаратуры.

Паэт знішчае вершы?

У каго закаханы і ў ва што ўлюбёны Віктар Шніп?

Кніга Шніпа, 15-я па ліку, — незвычайная па змесце. Апрача вершаў, у ёй змешчаны тры аповесці пра каханне: "Першы папяровы снег", "Лісты і залатое лісце", "Вечаровы дождж і слёзы". Усе творы напісаны цягам апошніх гадоў. Усе адметныя шчырым гучаннем. Але не ў гэтым галоўнае адметнасць кнігі, што на пачатку 2008 года выдадзена "Мастацкай літаратурай" у серыі "Залатое пяро".

Аўтар не атаясамлівае свае аповесці з традыцыйнай прозай. У канву "Першага папяровага снегу", напрыклад, упісана 70 лірычных вершаў. Выразная эпізодычная проза — толькі фон для зарыфмаванай летуценнай думкі.

Герой "Першага папяровага снегу" рве дзённік суперніка, закаханага, як і сам персанаж. Паколькі гаворка ў аповесці вядзецца ад першай асобы, Шніпу час ад часу тэлефануюць усхваляваныя чытачкі: "Ці ж вярта паэту знішчаць вершы?" Шніп цярдліва даводзіць, што вер-

шы не зніклі — інакш і кніжкі не было б, а атаясамліваць лірычнага героя з аўтарам — справа, бадай, бессэнсоўная...

А яшчэ ў зборніку змешчаны баллады. І ўсе яны, натуральна, прысвечаны Жанчыне: ад Рагнеды да мадоннаў сённяшняга дня.

Кніжка — запатрабаваная чытачом. У гэтым пераконваюць сустрэчы аўтара з аматарамі паэзіі ў Маладзечне, Старых Дарогах, Мар'інай Горцы, Любані...

— Настрой у гэтыя калядныя дні, — распавядае "К" Віктар Шніп, — надзвычай цудоўны! Дый навіна пра спецыяльную прэмію вельмі парадавала. Прыемна, што мая літаратурная праца высока ацэнена.

— Над чым цяпер працуеце?

— Над новай кнігай. Нават назву ўжо прыдумаў: "Проза і паэзія агню"...

— А якім клопатам жывеце ў якасці галоўнага рэдактара "Мастацкай літаратуры"?

— Клопату, як і заўжды, хапае... Рыхтуем да Мінскай міжнароднай кніжнай выстаўкі-кірмашу, што, па традыцыі, ладзіцца ў лютым... Прэзентуем новыя выданні. Днямі выходзіць кніжка мастацтвазнаўцы Барыса Крэпака пра мастака Уладзіміра Тоўсціка. Неўзабаве з'явіцца кніжка Наталлі Шаранговіч пра Гаўрылу Вашчанку.

Яўген РАГІН
Фота Юрыя ІВАНОВА

Адзіная на Беларусі школа бондарства была створана па ініцыятыве начальніка аддзела культуры Іванаўскага райвыканкама Уладзіміра Шэляговіча ў 2000 годзе. “К” неаднойчы пісала пра гэтую унікальную ўстанову, якая асноўным клопатам лічыць зберажэнне і папулярызаванне старадаўніх нацыянальных рамёстваў. Адзін з пашанотных экспанатаў імпрэвізаванага рэдакцыйнага музейчыка — зграбы дубовы кубельчык для захоўвання мёду, падораны газеце дырэктарам бондарскай школы Тамарай Голік.

Да стварэння ўстановы больш, як хто іншы, спрычыніўся муж Тамары Іванаўны — званы майстар Васіль Голік (ён, на жаль, рана пайшоў з жыцця). Менавіта ён распрацаваў адмет-

Рылавічы, якая славілася сваім умельствам па ўсёй Беларусі. Сённяшнія настаўнікі Іванаўскай школы ў пэўнай меры — вучні таго рылавіцкага майстра.

рамёстваў, ладзяць вытворчае навучанне. Пасля поўнага курса бондары атрымліваюць адмысловае пасведчанне, якое дае ім пэўную перавагу пры паступленні ў Кобрынскі мастацкі і Пінскі будаўнічы каледжы...

А галоўны спецыяліст аддзела культуры Іванаўскага райвыканкама Валянціна Барадзіччык паведаміла “К”, што мясцовая школа бондарства адметная і актыўнай выставачай дзейнасцю. Толькі ў 2008 годзе юныя майстры дэманстравалі свае вырабы на трох рэспубліканскіх, шасці абласных выстаўках. Натуральна, і кожнае раённае мерапрыемства не абыходзіцца без дзейснага ўдзелу школы. Надзвычай уразіў бондарскі посуд гасцей з Польшчы, Ізраіля, Францыі, Галандыі, што бралі ўдзел у леташнім гастронамічным фестывалі “Мотальскія прысмакі”.

Нават не будучы адданым прыхільнікам балета, які не прапускае ніводнай прэм’еры, не ведаць заслужаную артыстку Беларусі Вольгу ГАЙКО немагчыма. Як сапраўдная балетная прыма, што аддала тэатру 12 гадоў жыцця, яна заняла ледзь не ва ўсіх спектаклях бягучага рэпертуару, а ў некаторых выконвае адразу некалькі партый: Аўрора і Фея бэзу ў “Спячай прыгажуні”, Адэта — Адылія ў “Лебядзіным возеры” П.Чайкоўскага, Медора ў “Карсары”, Нікія ў “Бядаўцы” Л.Мінкуса, Распусніца ў “Карміне Бурана” К.Орфа, Нэле ў “Легендзе аб Цілі Уленшпігелі” Я.Плебава, Рагнеда ў “Жарсцях” А.Мдзівані, Фрыгія ў “Спартаку” А.Хачатурана, Зарэма ў “Бахчысарайскім фантане” Б.Асаф’ева і многія-многія іншыя. А яшчэ ўдзельнічае ў канцэртах, саліруе на замежных гастролях. Адною з цэнтральных падзей мінулага сезона стала пастаноўка “Пахіты” Л.Мінкуса, дзе Вольга выканала вядучую партыю:

Класіка ў саюзе з тэмпераментам

— Шкада, што ў нашым тэатры пастаўлены толькі вясельны акт гэтага балета. Так замацавалася ў сусветнай практыцы яшчэ з канца XIX стагоддзя, калі спектакль быў адноўлены не цалкам, а ўсяго адным фрагментам: мабыць, гісторыя папраўдзе захавала для нас лепшае з колішняй пастаноўкі. Але мне, да прыкладу, было б цікава паказаць на сцэне пераўвасабленне Пахіты з цыганкі ў свецкую даму. Там жа сюжэт быў — ну проста “бразільскі серыял”! Дзяўчынку скралі цыгане, выхавалі яе ў сваіх традыцыях, — і раптам яна даведваецца пра сваё знатнае паходжанне і бярэ шлюб з каханым. Уяўляеце, колькі розных пачуццяў і адценняў можна “ўкласці” ў гераіню? А калі мы сустракаемся з ёй толькі пад час вяселля, на якім звычайна “ўсе шчаслівыя пары шчаслівыя аднолькава”, стварыць запамінальны вобраз бывае вельмі цяжка.

— Тым не менш, вам гэта ўдалося. У вашай Пахіты, у адрозненне ад безлічч ранейшых увавасабленняў гэтай гераіні, застаюцца рысы цыганкі. І гэта прытым, што класічная харэаграфія быццам бы не дае для гэтага ніякіх магчымасцей. Думаю, калі б вам раптам давалося танцаваць увесь колішні спектакль, дык у першых актах ваша Пахіта-цыганка, не сумненна, утрымлівала б нейкі “генетычны код” свайго высокага паходжання.

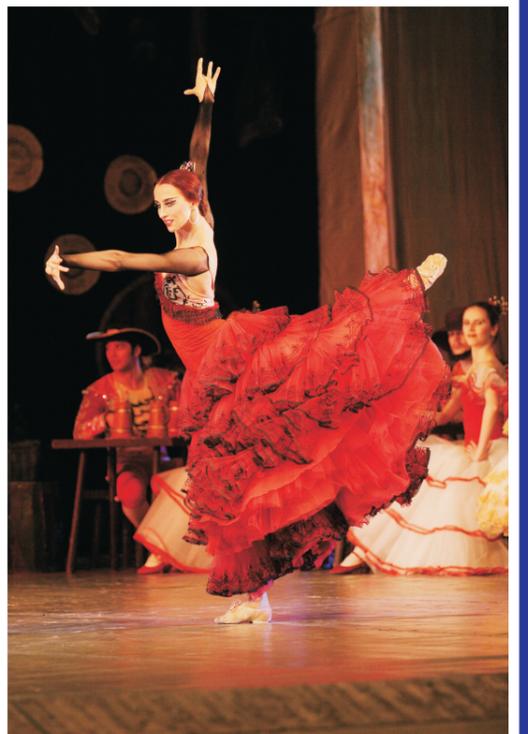
Але ў тым, з якой лёгкасцю вы зараз балансуеце на мяжы класічнага танца і характарнага, “вінавата”, мабыць, яшчэ адна ваша партыя — Мерсэдэс у балете “Дон Кіхот”.

— Мне заўсёды цікава працаваць над чымсьці новым, яшчэ нязведаным. А потым — працягваць удасканальвацца ў гэтым. Таму бывае, што мае гераіні з цягам часу змяняюцца: я ж і пасля прэм’еры працягваю шукаць і ўдасканальваць адценні знойдзенага вобраза. Што ж да Мерсэдэс, дык калі мне прапанавалі партыю гэтай тэмпераментнай іспанкі, спачатку былі сумневы. Ці мае гэта? Ці здолею? І ці змагу я, у рэшце рэшт, перайсці з пуантаў на чаравікі? У мяне ж усе партыі былі — выключна класічныя, неакласічныя. Але ўжо ад са-

мой працы атрымала каласальнае задавальненне. Іспанская пастаноўка корпуса і рук узбагаціла мяне як балерыну, захачелася нават яшчэ штосьці падобнае паспрабаваць.

— Непадобнай Мерсэдэс яшчэ некалькі гадоў таму была салістка тэатра, а цяпер педагог-рэпетытар Таццяна Шаметавец. Пэўна, яна і працавала з вамі над гэтай партыяй?

— Так, і я ёй вельмі ўдзячная. Звычайна я працую з Людмілай Генрыхайнаўнай Бржазоўскай — гэта проста чалавек-легенда, я ў яе не толькі ўсяму вучуся, але і атрымліваю асалоду ад саміх стасункаў. Партыя ж Мерсэдэс прынесла мне магчымасць больш шчыльна пасупрацоўнічаць з Таццянай Рамуальдаўнай: яна таксама вельмі многа дала не толькі як педагог-рэпетытар, але і як надзвычайнай

Бондары і... “бандароўна”

Адкуль у рэдакцыі мядовы кубельчык?

ня праграмы навучання юных бондароў. Энтузіяст быў прадбачлівы і неабякавы да лёсу мясцовай традыцыйнай культуры. Справа ў тым, што навучальныя праграмы прадугледжваюць захаванне мастацкіх адметнасцей краю і даюць тутэйшай моладзі магчымасць займаць добрую прафесію. Таму недахопу ў будучых бондарках у незвычайнай школе няма...

Традыцыі захаваны і прадоўжаны. Адным з першых выкладчыкаў у школу быў запрошаны бондар з вёскі

Як распавядае кіраўнік школы Тамара Голік, за гады існавання ўстановы было ўжо шэсць выпускаў прафесійных бондароў (ледзь не 120 чалавек). На сёння ў школе займаюцца 58 вучняў — сямікласнікі-дзевяцікласнікі агульнаадукацыйных школ Іванава. Навучанне бондарству — трохгадовае. Шэсць дасведчаных педагогаў выкладаюць тэхналогію вырабу адпаведнага посуду, чарчэнне, малюнак і жываліс, матэрыялазнаўства, кампазіцыю, віды мастацкіх

Даведзены план па аказанні платных паслуг Іванаўская бондарская школа ў 2008 годзе выканала, зарабіўшы амаль 6 мільёнаў рублёў. Сёлета, як зазначае Тамара Голік, мяркуецца наладзіць працу кіёска па рэалізацыі народных сувенірных вырабаў, у тым ліку і бондарскага посуду, без якога ніводная руплівая гаспадыня проста не абыводзіцца.

Я.Р.

Фота Андрэя СПРЫНЧАНА

Як гучаць лыжкі з дубу?

Сярод сёлетніх лаўрэатаў спецыяльнай прэміі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь — не толькі тытулаваныя і праслаўленыя сталічныя калектывы ды творцы, але і былы настаўнік фізкультуры з маленькай вёскі Валканосава, што на Кругляншчыне. Гэта сімптаматычна і справядліва: без такіх энтузіястаў, як Аляксандр ХАРКЕВІЧ, у сугуччы нашай культуры бракавала б многіх адценняў, істотных і непаўторных.

Адценняў яго творчасці надзвычай багата, і паўсюль ёсць свой сакрэт. Аказваецца, лыжкі з дубу гучаць зусім іначай, чым, напрыклад, з бэзу, а дудку трэба вырабляць менавіта з крушыны — прычым, паводле старадаўняй тэхналогіі, дрэва павінна сохнуць не меней за два гады. Іначай — зусім не тое гучанне.

Майстар можа распавядаць пра гэтыя нюансы зусім просценькіх, падавалася б, народных інструментаў гадзінамі, і слухаючы яго разумееш, што Аляксандр Харкевіч стварае не толькі гэтыя драўляныя вырабы, гукі якіх заўсёды так лёгка “заваджаць” залу, — ён стварае цэлы мікрасвет народнай культуры.

Заспець Аляксандра Антонавіча дома не надта проста: большасць свайго часу ён праводзіць у майстэрні.

— Пад час канцэртаў бывае, што людзі ажно на сцэну выскокваюць і самі танчыць пачынаюць, — распавядае Аляксандр Антонавіч. — Забываюцца на свой век, ужо зусім немалады, на розныя праблемы... Настаўнікаў у майстра, па сутнасці, не было — само жыццё яго вучыла. Сакрэты ўмельства ён засвойваў па драбніцах: часам — дзякуючы добрым людзям, часам — праз тэлеперадачы, прысвечаныя народнай творчасці, але часцей за ўсё — на ўласным вопыце.

справа гэта няпростая: кожны выраб даводзіцца ствараць уручную.

— Працую так, як у даўніну працавалі. Прамысловым чынам я нічога не раблю, — кажа Аляксандр Харкевіч. — Бо тады ўжо не тое будзе, не той гук!

Да таго ж, у Аляксандра Антонавіча багата спраў і па-за сценамі майстэрні. Уззяўшы ўдзел у працы Круглянскага аўтаклуба, ён давёў, што не толькі вырабляць свае інструменты ўмее, але і граць на іх — прычым зухавата і папраўдзе віртуозна. І дапамог аўтаклубу заняць прызавое месца на абласным аглядзе. Самабытныя народныя інструменты і сап-

раўды здатныя скарыць любую публіку!

— Пад час канцэртаў бывае, што людзі ажно на сцэну выскокваюць і самі танчыць пачынаюць, — распавядае Аляксандр Антонавіч. — Забываюцца на свой век, ужо зусім немалады, на розныя праблемы...

Настаўнікаў у майстра, па сутнасці, не было — само жыццё яго вучыла. Сакрэты ўмельства ён засвойваў па драбніцах: часам — дзякуючы добрым людзям, часам — праз тэлеперадачы, прысвечаныя народнай творчасці, але часцей за ўсё — на ўласным вопыце.

— Тут, напэўна, гены спрацавалі, — адказвае майстар на пытанне адносна крыніцы яго захаплення. — Бо ў маім родзе было мноства здольных музыкаў. Памятаю: на вачорках дарослыя граюць на гармоніку і спяваюць, а я, малы, ім на бубне падгрукваю... Калі мне было гадкі тры, я настолькі захапіўся ваенным аркестрам, які маршыраваў па вуліцы Магілёва, што міжволі рушыў услед за ім. Бацькі не ўпільнавалі і потым ледзьве мяне знайшлі. А ў сёмым класе пайшоў на Вялікідзень валачобнікам — бо песень народных багата ведаў, імі ў мяне былі цэлыя шыткі спісаны. Дык у камсамоле як дазналіся — нават са школы мяне выключылі, уяўляеце!

Высокая прэмія — красамоўнае сведчанне таго, што часы даўно змяніліся. Сёння самабытныя народныя звычкі ніхто ўжо не лічыць “перажыткам мінуўшчыны”, наадварот, — з высокай дзяржаўнай трыбуны можна пачуць, што за іх зберажэннем — будучыня. Будучыня нашай роднай зямлі, любові да якой прысвечаны гэты год.

— Уручэнне гэтай прэміі для мяне — бы ўзыход на Алімп. Але, адначасова, і прызнанне важнасці той справы, якую можна назваць справай майго жыцця, — лічыць майстар.

Можа, гэтую справу многія лічаць пакуль не вельмі прэстыжнай. Аляксандр Антонавіч са скрухай у голасе дзеліцца сваёй праблемай: цяжка яму знайсці дбайных вучняў, якія б старанна, па драбніцах, засвойвалі сакрэты яго ўмельства, не шкадуючы ні часу, ні высылкаў. Але хочацца верыць, што высокая дзяржаўнае прызнанне майстра значна павысіць аўтарытэт яго справы — у тым ліку і ў вачах моладзі. І тады ма-ра Аляксандра Харкевіча спраўдзіцца.

Ілля СВІРЫН
Фота аўтара

Наталля ШАРАНГОВІЧ, мастацтвазнаўца, рэдактар аддзела выяўленчага мастацтва часопіса "Мастацтва", старшыня секцыі мастацтвазнаўства і крытыкі Беларускага саюза мастакоў, была намініравана на атрыманне спецыяльнай прэміі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь у галіне крытыкі і мастацтвазнаўства

зборах у Беларусі і за межамі краіны. Зусім невялікая колькасць графічных адбіткаў і жывапісных палотнаў належыць мастацкім музеям. Пры жыцці Селяшчук не паспеў выдаць альбом. Некаталагізаваныя, яго карціны паступова пачалі забывацца. Сабраць і вывучыць творчую спадчыну гэтага знакавага для айчынай культуры майстра — задача для шырокага мастацтвазнаўчага даследавання. Але я рада, што распачала гэтую высакарод-

Крок у будучае" за 2007 г. у намінацыі "Матэрыялы аб культуры, мастацтве, спорце, ахове здароўя і адукцыі ў Саюзнай дзяржаве", што праводзіўся Пастаянным камітэтам Саюзнай дзяржавы. Якія, на ваш погляд, тэмы актуальныя сёння ў галіне выяўленчага мастацтва?

— Мастацтвазнаўцы ўжо не адно дзесяцігоддзе спрабуюць вызначыць, што ёсць сучаснае мастацтва, якія яго

Фота Юрыя ІВАНОВА

— Яны ўжо вяртаюцца. Быў час, калі рэдка праводзіліся "круглыя сталы" і абмеркаванні пасля выставак. Словы з дзіцячага мультфільма: "Хто пахваліць мяне лепш за ўсіх — той атрымае салодкую цукерку" — сталі лейтматывам адносінаў творцы да мастацтвазнаўцы. Крытыкі заняліся хто выкладаннем, хто даследчыкай і музейнай працай, хто журналістыкай, а хто і ўвогуле змяніў прафесію. Аднак сёння па жывых прафесійных дыскусіях засумавалі ўсе, у тым ліку і самі даследчыкі сучаснага мастацтва. Ініцыятарамі абмеркаванняў і канферэнцый выступаюць сябры секцыі мастацтвазнаўства і крытыкі Беларускага саюза мастакоў, а творцы шчыра адгукаюцца на прапанову пагутарыць аб творчых дасягненнях і няўдачах. Яны разумеюць, што кожная падзея, не зафіксаваная каталогам, артыкулам, абмеркаваннем, зрэшты, кампетэнтным мастацтвазнаўчым словам, таксама становіцца віртуальнай. А пацярпіць ад гэтага параженне ўрэшце наша выяўленчае мастацтва.

— Што для вас прэмія, якую ўручыў Кіраўнік дзяржавы?

— Гэта, на мой погляд, доказ таго, што крытычная думка і мастацтвазнаўчая навука на Беларусі падтрымліваюцца дзяржавай, запатрабаваны грамадствам і робяць паспяховы ўнёсак у духоўнае адраджэнне краіны.

На пачатку "Дарогі дадому"

Задача — прачытаць метафары і сімвалы

за цыкл мерапрыемстваў, прысвечаных памяці выдатнага беларускага мастака, лаўрэата Дзяржаўнай прэміі Беларусі Міколы Селешчука.

— Мікола Селяшчук — адна з найбольш значных асоб у беларускім выяўленчым мастацтве ХХ ст. Мастак заўжды з гонарам падкрэсліваў свае цёплыя і шчырыя адносіны да беларускай спадчыны, надаючы ёй сучаснае метафарычнае, сімвалічнае прачытанне. А трагічная смерць дзесяць гадоў таму пад час падарожжа ў Італію надала ягонаму постаці таямнічасці і загадкавасці.

На жаль, большасць карцін Міколы Селешчука захоўваюцца ў прыватных

справах. Адбылася выстаўка "Дарога дадому" ў Нацыянальным мастацкім музеі Рэспублікі Беларусь, выдадзены кніга "Мікола Селяшчук. Гучанне музыкі нябёсаў" у выдавецтве "Мастацкая літаратура" пры фінансавай падтрымцы Міністэрства інфармацыі Рэспублікі Беларусь і альбом-каталог "Мікола Селяшчук" у Рэдакцыіна-выдавецкай установе "Культура і мастацтва" пры фінансавай падтрымцы Міністэрства культуры краіны. Яны засведчылі, што лепшыя станковыя лісты, ілюстрацыі да дзіцячых кніг, жывапісныя палотны майстра цалкам натуральна існуюць у прасторы сучаснага мастацтва.

— У мінулым годзе вы сталі лаўрэатам конкурсу "Беларусь — Расія.

прыярытэтным накірунку, якім павінна быць яго існаванне ў сённяшнім хуткаплынным свеце. Цяпер даследчыкі, крытыкі спрабуюць зразумець механізмы творчасці, заканамернасці эстэтычнага ўспрымання работ. Важна атрымаць адказ на пытанне не толькі аб межах і логіцы мастацтва, але і пра кардынаты пачуццёвасці, якая гэтую логіку змацоўвае. Сучаснаму мастацтву зноў цікавы чалавек, яго духоўны свет.

— Якой павінна быць сёння мастацкая крытыка?

— Беларуская крытыка вельмі тактоўная ў адносінах да творцаў. І правакаваць яе на большую жорсткасць, магчыма, і не варта. Калі крытыка не заўважае нейкую з'яву, гэта азначае,

што сама з'ява не "дарасла" да ўвагі. А наवेशваць ярлыкі, займацца "кастапраўствам" — не цікава. Адметная ж тая крытыка, дзе можна знайсці жывую думку, дослед прафесійнага нацыянальнага мастацтва, клопат пра паўнаватаснасць успрымання нашай культуры ў міжнародным кантэксце. Гэта цяжкі шлях. Можна напісаць дзесяць-дваццаць артыкулаў і толькі ў адным з іх нешта "намацаць".

— Ці вернуцца калі-небудзь публічныя дыскусіі ў сцены Палаца мастацтва?

Пра галоўную справу жыцця дырэктар Веткаўскага музея народнай творчасці, заслужаны дзеяч культуры Рэспублікі Беларусь Галіна НЯЧАЕВА выказваецца ёміста і афарыстычна: "Для мяне музей — перш за ўсё людзі ў прасторах творчай дзейнасці. Праз іх асобы якраз і злучаюцца гэтыя прасторы, якія належаць розным часам і традыцыям. Навуковы супрацоўнік (проста экскурсавод у нас няма) выступае правадніком праз знаёмае-невядомае: чым больш ён тут "свой", тым цікавейшае "падарожжа". Таму і экспазіцыі — гэта, даруйце за таўталогію, яшчэ адна прастора — складаная мадэль узаемадзеяння былога і сучаснасці, месца іх дыялога — праз Асобу".

Дыялог былога і сучаснасці

Новыя праекты Веткаўскага музея народнай творчасці

льтурнай спадчыны ўганараваны спецыяльнай прэміяй Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь дзеячам культуры і мастацтва ў намінацыі "Музейная справа"...

У аснову экспазіцыі, як вядома, пакладзена калекцыя мастака і збіральніка даўніны Фёдара Шклярава. Менавіта ён заснаваў і ўзначаліў музей, што адкрыўся 1 лістапада 1987 года. Так узнік адметны асяродак, неабходны для аб'ёмнага ўспрыняцця бага-

тай мясцовай культуры. Цяпер у аснову фундаменту Веткаўскага музея народнай творчасці — больш за 5 тысяч экспанатаў, амаль столькі ж іх — у навукова-дапаможным фондзе. Сярод старадрукаў — выданні XVI ст. Івана Фёдарова, Пятра Мсціслаўца, Васіля Гарабурды, унікальнае ілюстраванае Евангелле пачатку XVI стагоддзя... А таксама — абразы веткаўскага ікананісца XVIII стагоддзя, што ўвабраў самыя разнастайныя мастацкія тра-

дыцыі. А яшчэ — ручнікі, ткацтва, вышыўкі, якія ўраджаюць віртуознасцю выканання...

— Апошні музейны праект "Галасы зніклых вёсак", — расказвае Галіна Нячаева, — якім займаліся тры гады, даведзены да лагічнага завяршэння. У выдавецтве "Беларуская навука" ўвоцень выйшла аднайменная кніга, дзе сабраны адмысловыя матэрыялы пра культуру і мастацтва вёсак Веткаўшчыны, адселеных пасля чарнобыльскай

Найстарэйшая "скарбонка ведаў" краіны Гродзенская абласная навуковая бібліятэка імя Я.Карскага атрымала спецыяльную прэмію Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь, якая стала заслужаным прызнаннем высілкаў супрацоўнікаў устаноў. Іх сутнасць можна ахарактарызаваць адной фразай: адпавядаць імклівым патрабаванням часу.

У далёкім 1830 годзе, калі паўстала бібліятэка, для яе гэта было значна лягчэй. Тады на рабочых сталах жыхароў Гродна яшчэ не месціліся камп'ютэры, падключаны да "сусветнага павуцінн", якія сталі сур'ёзнымі канкурэнтамі традыцыйным "чытальням". Ды, зрэшты, кваліфікаваных спецыялістаў не здатная замяніць ніякая тэхніка. Пра гэта сведчыць хаця б той факт, што кожнага дня бібліятэку імя Карскага наведвае пад тысячы чалавек. І сярод іх нямала прадстаўнікоў самай актыўнай (у тым ліку і ў плане камп'ютэрызацыі) часткі грамадства — моладзі.

— Моладзь сёння прыходзіць у бібліятэку ўжо не проста па якуюсьці кнігу, а менавіта па веды, бо атрымліваць іх у нас куды зручней, чым самастойна, — кажа дырэктар бібліятэкі Лідзія МАЛЬЦАВА. — Скажам, звярнуўшыся ў наш інфармацыйна-бібліяграфічны аддзел, студэнт можа задаць тэ-

му свайго рэферата або дыпломнай работы, і ўжо праз лічаныя хвіліны ён атрымае змястоўны спіс літаратуры па актуальнай для яго праблематыцы.

Патлумачыць такую аператыўнасць можна вельмі лёгка: сёння электронны каталог бібліятэкі ахоплівае ажно 97% яе фондаў, і па гэтым паказчыку яна ўжо доўгі час лідзіруе ў краіне. Бедаваць не выпадае і ў тым выпадку, калі патрэбная кніжка ў гэтым каталогу (і, адпаведна, ва ўласных фондах бібліятэкі) не знойдзецца, — яго карыстальнік мае доступ і да віртуальнай чытальнай залы Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі.

— Мы правалі невялічкія сацыялагічныя даследаванні, каб даведацца, якімі катэгорыямі чытачоў запатрабаваны наш Цэнтр прававой інфармацыі, — распавядае Лідзія Мальцава. — Прызнацца, я была трохі здзіўлена, даведаўшыся, што больш як траціна яго аўдыторыі — гэта студэнты і навучэнцы. Прычым зусім не толькі юрыдычных спецыяльнасцей.

Адчуванне рэальных патрэб моладзі падштурхнула бібліятэку зрабіць асабліва акцэнт у сваёй працы на вывучэнне замежных моў. Тут усе ахвотныя могуць спасцігаць іх як самастойна,

атрымліваючы належную літаратуру і парадзі бібліятэкара, так і на адмысловых курсах — дарэчы, ці не найтаннейшых у горадзе. Яны сталі адным з самых

Найстарэйшая і... наймаладзейшая

запатрабаваных відаў платных паслуг — агулам іх, між іншым, каля 30!

На нізкія паказчыкі ў гэтай сферы бібліятэцы скардзіцца не выпадае, але... Адкрываючы ўсё новыя і новыя крыніцы пазабюджэтных фінансавых паступленняў, яе супрацоўнікі не забываюцца і на іншыя свае задачы.

— Заўсёды падкрэсліваю: галоўная наша задача — выхаванне духоўна багатай асобы, сапраўднага грамадзяніна нашай краіны, — кажа Лідзія Мальцава.

Запатрабаванасць ролевай гульні "Суд над жорсткасцю" пераўзыхла ўсе чаканні. У выніку атрымалася сапраў-

днае турнэ па розных навучальных установах Гродна, якое ўключала больш за 30 выступленняў. Напаўна, свой складнік у поспех гэтай ініцыятывы прыўнесла і тое, што да яе спрычыніліся не толькі бібліятэкары, але і праваслаўныя святары, і праваахоўныя структуры, і медыцынскія работнікі.

Адметна, што менавіта бібліятэка становіцца цэнтрам такога "Саюза неабыхавых" — такую назву меў "круглы стол" па маральным выхаванні моладзі, які нядаўна прайшоў у яе сценах.

Увогуле, разнастайныя мерапрыемства ў сценах бібліятэкі праходзіць процьма: і краязнаўчыя "Гарадзенскія чытанні", і выстаўкі, і літаратурныя

сустрэчы. Паколькі пры бібліятэцы дзейнічаюць чатыры разнапрофільныя аб'яднанні аматараў прыгожага пісьменства, яе цалкам можна назваць найважнейшым цэнтрам літаратурнага жыцця горада.

— Як толькі ў нас у Гродне публікуецца новы паэтычны зборнік або кніга прозы, аўтар прыходзіць да мяне, і мы разам мяркуем, як зрабіць гэтую падзею вядомай шырокаму колу чытачоў. Асабліва прыемна, што на такія імпрэзы ахвотна прыходзіць моладзь.

Кіраўніцтва бібліятэкі спадзяецца, што ўжо ў наступным месяцы, па сканчэнні рамонтнага пераўзыхла, па сканчэнні рамонтнага пераўзыхла, па сканчэнні рамонтнага пераўзыхла,

бяды. І гэта не плач па страчаным, а сцвярдженне духоўнай моцы і неўміручасці створанага народа.

— А цяпер якімі "тэкстамі" культуры займаецеся?

— Чарговы праект наўпрост звязаны з ратаваннем старадаўніх знакаў традыцыйнай культуры Веткаўшчыны... Для многіх наш край у першую чаргу асацыіруецца з неглюбкімі ручнікамі. Але іх і ў іншых вёсках выраблялі. І гэтыя знакі, што ўраджаюць шматстайнасцю арнаментальных матываў, сталі на сёння ледзь не архэалагічнай рэдкасцю. А за кожным ручніком — народныя традыцыі, што пачалі знікаць яшчэ ў 1920 — 1930 гадах. Амаль не захаваліся тканіны на правабярэжжы Сожа, дзе ў Вялікую Айчынную ішлі жорсткія баі... Але першыя нечаканыя знаходкі ў нас ужо ёсць. А яшчэ збіраем выдаць манаграфію пра кніжную культуру Веткаўшчыны...

Яўген РАГІН

які месціцца ў знакамітым "дамку Элізы Ажэшкі", маладых чытачоў прыкметна паболее. Балазе, грунтоўным рамонтным работам, кошт якіх перавысіў 900 мільёнаў рублёў, спадарожнічала і абнаўленне "начынн": утульныя інтэр'еры, мэбля, сучасныя стэлажы...

Сума, якую выдаткаваў на гэтыя мэты Гродзенскі аблвыканкам, больш чым прыстойная — каля 300 мільёнаў рублёў. Таму супрацоўнікі бібліятэкі вераць у тое, што з часам спраўдзіцца і іншыя намеры губернатара Уладзіміра Саўчанкі, датычныя развіцця іх установы, — у тым ліку і аб'яднанне яе аддзелаў пад ад-

ным прыгожым дахам спецыяльна прызначанага для гэтай мэты будынка.

— На матэрыяльную базу нам сёння скардзіцца не выпадае, — кажа Лідзія Мальцава. — Дзякуючы няспыннай увазе да бібліятэчнай сферы Кіраўніка дзяржавы Аляксандра Рыгоравіча Лукашэнкі, які разумее яе важнасць для жыцця грамадства, нашы патрэбы задавальняюцца. Але мы разумеем, што ўжо ад нас, ад нашай працы залежыць тое, наколькі эфектыўна гэтыя рэсурсы будуць працаваць.

Ілля СВІРЫН

Не толькі партрэты, або Татарнікавы — гэта...

У выставачнай зале Брэсцкай арганізацыі БСМ з вялікім поспехам нядаўна прайшла "сямейная" выстаўка маці і сына — Валянціны і Паўла Татарнікавых. Экспазіцыя змясціла больш за 30 твораў кожнага з аўтараў.

П.Татарнікаў. "Сем цудаў Беларусі".

У першую чаргу падкрэсліваю структуру і арганізацыю выстаўкі як своеасаблівае параўнанне, а часам нават проціпаставленне ў творчым дыялогу дзвюх яркіх індывідуальнасцей. Тонка прадуманую экспазіцыю можна вызначыць афарызмам: "Дом — свет Жанчыны, свет — дом Мужчыны". Буйныя, манументалізаваныя пастэльныя і акварэльныя аркушы Валянціны — размахыстыя, сакавітыя, актыўныя і эмацыянальна бурныя. Іх ураўнаважвае камерная, амаль што мініяцюрная, ювелірна апрацаваная, каларыстычна стрыманая філасофская кніжная графіка Паўла.

Валянціна — гэта як партрэты асоб, так і дакладныя "партрэты" кветак, яблыкаў, птушак. Блізкія планы і глыбокая, густанаселеная прастора, мітусня і радасць імгнення, шчыльныя маляўнічыя слаі...

Павел — гэта маштабная гісторыя Айчыны, яе легендарныя асобы, усведамленне і суб'ектыўнае пра-

ламленне глыбокіх і шырокіх пластоў сусветнай культуры, асацыяцыі, спасылкі і цытаты з мастацкай спадчыны — ад архаікі, Дзюрэра, Босха ды Брэйгеля да англійскай акварэлі XVII стагоддзя. Карпатлівая ўвага Паўла Татарнікава да фактур, складаных узораў і дэталей, празрыстыя, амаль што бясколеравыя заліўкі і шматслойныя лесіроўкі, бяздонная разнастайная прастора.

Павел Татарнікаў — знакавая фігура не толькі ў сучаснай беларускай кніжнай графіцы, але і ў еўрапейскай, пра што "К" ужо неаднаразова пісала. Яго працы выстаўляліся шмат разоў у Беларусі і за яе межамі. Але менавіта ў Брэсце ў такой колькасці і разнастайнасці ён, бадай, выстаўляецца ўпершыню.

Валянціна Татарнікава-Панок — вядомая ў горадзе мастачка, афарміцель, дызайнер з багатым вопытам і вялікай колькасцю твораў.

Партрэты вугалем і пастэллю, напісаныя ёй амаль што ў натуральную велічыню, удала прадстаўлены ў экспазіцыі на ўзроўні вачэй гледача. Такі прыём стварае ўражанне прамога дыялога і эмацыянальнай сувязі з натурай, акцэнтуюе нашу ўвагу, зацягвае ў прастору адлюстраванага суразмоўніка. Партрэты — буйныя, але "змест" іх вельмі асабісты, інтымны: блізкія людзі, сябры, родныя. Работы створаны з цеплынёй і пяшчотай. Творчае крэда мастачкі — імгненнае захапленне і здзіўленне, скопленыя шчаслівыя іскры ў штодзённым калейдаскопе быцця. Сёння, тут, зараз — гэта галоўнае і сапраўднае...

Выстаўка дуэтам, безумоўна, удалася. У непарыўнай павязі пакаленняў кожнае звяно — унікальнае, каштоўнае, непаўторнае. Тым яна, бадай, і моцная...

Алена ДЗІЧЭНСКАЯ
Брэст

Выстаўку "Артэвалюцыя" паказаў у гродзенскай галерэі Тызенгауза Уладзімір Качан. Прымеркаваны да 50-годдзя мастака, гэты праект храналагічна ўключыў у сябе знакавыя творы розных гадоў, па якіх можна прасачыць эстэтычна-светапогляднае развіццё асобы аўтара. Адметнасць яго манеры найбольш ярка праяўляецца ў работах 1990 — 2000-х гадоў, але адчуваецца ўжо ў палотнах, напісаных у 80-я.

Інтэлектуальная "Артэвалюцыя"

Вяўленчы лад твораў вызначаецца абагуленай манументалізаванасцю, амаль рэльефнай пластыкай жывапісных рашэнняў. Асацыятыўныя вобразныя структуры ляжаць на памежжы рэальных форм жыцця і па-аўтарску пераасэнсаваных сюжэтаў сусветнай міфалогіі, мастацтва, сакральнай гісторыі. Пачварныя вандроўкі з міфалагічнага паралельнага свету ў свет людзей у кампазіцыях "Вяртанне з місцрый", "Тыя, каго вядзе прарок" прыцягваюць містыфікаванай таемнасцю і, разам з тым, выклікаюць неасэнсаваную трыову, бо здольныя маўкліва адаптавацца ў чалавечым асяроддзі. А насельнікі "Ноевага каўчэга" ўспрымаюцца не столькі як прадстаўнікі пэўнага біялагічнага віду жывёл, колькі як напайфантастычныя сімвалы звяроў увогуле.

Асабістыя эстэтычныя прыярытэты мастак накіроўвае да спадчыны выдатных твораў розных эпох. Апелючы да знакамітага Босха, трансфармуючы фрагмент яго палатна "Нясенне крыжа", У.Качан смела ўводзіць у вядомую кампазіцыю фігуру "Art"-Месіі з крыжам, утвораным дошкамі падрамніка карціны. Да актуальнай ва ўсе часы тэмы творцы аўтар звяртаецца і ў рабоце "Экуменізм стварэння", дзе падкрэслівае дыялектычнае ўзаемадзеянне супрацьлеглых сутнасных праяў духоўнага свету мастака. За-

хапленне Веласкесам У.Качан выказвае, спалучаючы на палатне свой аўтапартрэт з пазнавальнай выявай інфанта Маргарыты, выкарыстаўшы мастацкі прыём Сальвадора Далі ў "Аўтапартрэце з Джакондай". Такім чынам, У.Качан імкнецца спасцігнуць таксама культурныя коды вялікага сюррэаліста, свярдаючы візуальную магчымасць сурэннага падсвядомасці ў кампазіцыях "Сон", "Сад".

У.Качан. "Беларусь".

Работа "Эміграцыя" прымушае ўспомніць "Эмігрантаў" Ф.Рушчыца ці "Шляхам жыцця" П.Сергіевіча, дзе ўвасоблены адвечныя пошукі людзьмі лепшай долі.

Словам, экспазіцыя дае магчымасць убачыць Уладзіміра Качана як асобу шырокага інтэлектуальнага поля з філасофскімі алегорыямі, экспрэсіўнымі стылізацыямі, пошукамі звышнатуральнага ў паўсядзённым рэчаіснасці. У рэшце рэшт — як творцу, што мадэлюе пазітыўны свет, дзе гарманічнай дамінантай выглядае постаць "Беларусі" — маладой жанчыны ў нацыянальным уборы — такой, падавалася б, старажытнай і такой сучаснай!

Марына ЗАГДУЛІНА
Гродна

Культасветработа: ракурс адказнасці

У апошнім леташнім нумары "К" пастаянная рубрыка нашай газеты "Культасветработа: ракурс адказнасці" завяршыла вандроўку па кожным са 118 раёнаў Беларусі, прааналізаваўшы работу аддзелаў культуры ў рэгіёнах рэспублікі, стварыўшы такім чынам абагульнены партрэт галіны з акцэнтам на вопыт, творчыя набыткі і метадычныя напрацоўкі райцэнтраўскіх ды сельскіх культасветнікаў. Але сапраўднай кропкай у рэпарцёрскім марафоне газеты стане акурат гэты матэрыял. Агульны шматтабачны хор культасветнікаў не быў бы такім гарманічным кольцам караляў без выключна важнага голасу — сталічнага. Таму апошняе, але не менш выразнае і сакавітае сола прагучыць на старонках "...Ракурсу адказнасці" ў "выкананні" ўпраўлення культуры Мінгарвыканкама і дзевяці аддзелаў культуры нашай сталіцы. Што пачуем? Магутны тэнар, мужны барытон, інтанацыйна багатае сапраўна?.. Прынамсі, "сталіца" — гэта ўжо само па сабе гучыць як брэнд! А Мінск — нібы дзяржава ў дзяржаве. Горад-візітоўка, горад-узор і прыклад самадастатковасці ў любых правах дзейнасці. Не выключэнне, натуральна, і культурная сфера. І тут, як пераконвае начальнік упраўлення культуры Мінскага гарадскога выканаўчага камітэта Уладзімір КАРАЧЭЎСКИ, свае асаблівасці, напрацоўкі і здзяйсненні.

БРЭНД ЁСЦЬ БРЭНД!, або Сталічнае сола ў кантэксте краіны

Тэрыторыя адказнасці

— Уладзімір Міхайлавіч, у чым спецыфіка работы дзевяці раённых аддзелаў культуры сталіцы? Як яны кантактуюць з гарадскім упраўленнем? Чым адрозніваюцца ад рэгіянальных структур галіны?

— Наша ўпраўленне з'яўляецца падраздзяленнем гарвыканкама, мае юрыдычны адрас, сваю бухгалтэрыю. У падпарадкаванні ўпраўлення — каля 90 аб'ектаў культуры. Гэта 26 школ мастацтваў, 43 бібліятэкі, што аб'яднаны ў дзве цэнтралізаваныя сістэмы — гарадскую і дзіцячую. У спісе гэтым — і 5 тэатраў, "Мінсканцэрт", Нацыянальная школа прыгажосці, Беларускі дзяржаўны цырк, Палац культуры "Лошыцкі", Музей сучаснага выяўленчага мастацтва, Галерэя Леаніда Шчамялёва і Музей Заіра Азгура, музычнае вучылішча...

У Мінску, як вядома, 9 адміністрацый, аддзелы, натуральна, уваходзяць у іхні склад і фінансуюцца з бюджэтаў апошніх. А ў раёнах Беларусі аддзелы культуры не толькі падпарадкоўваюцца абласным упраўленням, але і фінансуюцца імі... Для сталічных аддзелаў працадаўца — кіраўніцтва раённых адміністрацый, а, так бы мовіць, куратар — упраўленне культуры гарвыканкама. Аддзелы не з'яўляюцца юрыдычнымі асобамі, у іх няма на балансе адміністрацыйных памяшканняў, але асноўная задача супадае, безумоўна, з прызначэннем раённых аддзелаў культуры: гэта культасвета насельніцтва ў самых розных яе праявах, метадычнае забеспячэнне і правядзенне мерапрыемстваў, наладжванне сумесных акцый з іншымі ўстановамі і арганізацыямі...

Словам, аддзелы культуры раёнаў сталіцы — своеасаблівыя куратары (калі гаворка пра ўзаемадзеянне са структурамі, што не падпарадкоўваюцца ўпраўленню) і адказныя за культурнае забеспячэнне кожнай з адміністрацыйных адзінак Мінска. Артыкул выдаткаў тут адзіны — арганізацыя і правядзенне культурна-масавых святаў

і акцый. І ўваходзіць ён у бюджэт кожнага гарадскога раёна. Адсюль, адпаведна, спецыфіка нашай дзейнасці ў сталічных умовах: і ўпраўленне, і аддзелы — адна каманда.

— Ужо год, як вы працуеце на пасадзе начальніка ўпраўлення культуры Мінгарвыканкама. Якія высновы зрабілі за гэты час, якія ўрокі вынеслі?

— Літаральна з першага працоўнага дня адчуў неймаверную адказнасць. Планка, якую мы ставілі сабе, і тая, якую ставіць нам дзяржава, — вельмі высокая... Я не выпадкова заўважыў на адной з калегій Міністэрства культуры: Мінск адрозніваецца ад рэгіёнаў Беларусі ў першую чаргу тым, што перыядычна ладзіць на сваёй тэрыторыі асноўныя рэспубліканскія, буйныя гарадскія, міжнародныя акцыі і святы. І ва ўсіх мы бярём самы чынны — і творчы, і фінансавы — удзел. Толькі ў кастрычніку мінулага года Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь ладзіла сем буйнейшых мерапрыемстваў рэспубліканскага і міжнароднага ўзроўняў, шэраг з іх — з удзелам Кіраўніка дзяржавы. Наогул, сярод кастрычніцкіх мерапрыемстваў адзначу 90-годдзе камсамола, Міжнародны фестываль лячальных тэатраў, Міжнародны музычны фестываль Юрыя Башмета, День работнікаў культуры, День маці, спартыўныя акцыі, Дэльфійскія гульні... Дадам, што ў горадзе цягам года праводзіцца больш за 20 тысяч канцэртаў, святаў, іншых акцый.

Нані Брэгвадзэ не расчаравалася

— Але, напэўна, хапае і іншага клопату? Рамонт і рэканструкцыя матэрыяльнай базы — таксама прэрагатыва ўпраўлення?

— І кадравая палітыка, і фінансавыя пытанні, і будаўніцтва з рэарганізацыяй... Сталіца абавязвае і да бягучай, іншым разам досыць руціннай, работы ставіцца з выключнай адказнасцю... А адносіны паміж гарадскімі творцамі, дзе

(Працяг на стар. 8 — 9.)

БРЭНД ЁСЦЬ БРЭНД!

(Працяг. Пачатак на стар. 7.)

шмат падводных плыняў, незаўважных для недасведчанага вока! І гэта таксама надта далікатная справа — індывідуальная ўвага да кожнай асобы. Але, пагадзіцеся, ад такіх немалаважных нюансаў залежыць канчатковы вынік нашай працы... Яшчэ адзін момант, які нельга не ўлічваць, — Мінск разрастаецца, у маштабным будаўніцтве ўдзельнічаем і мы. Рэканструкцыі і капітальныя рамонтны гарадскіх устаноў культуры — рэч сур'езная і планавая...

Словам, займацца культурай у сталіцы — абавязак і адказны, і шматгранны... Але і надзвычай цікавы. Сярод самадзейных і прафесійных артыстаў — багата талентаў, стасункі з якімі прыносяць сапраўднае задавальненне.

— Хто са знакамітасцей уразіў апошнім часам?

— Цяпер даводзіцца шчыльна супрацоўнічаць з Героем Беларусі, ганаровым грамадзянінам Мінска і сусветна вядомым мастаком Міхаілам Савіцкім (гэтымі днямі, як вы ведаеце, у сталіцы ствараецца ягоны музей). Асоба — незвычайная! Я ўпэўнены, што Міхаіл Андрэевіч — з ліку тых непаўторных твораў, што наўпрост уплываюць на сусветныя культурныя і мастацкія працы. Знаёмства і цеснае супрацоўні-

юцца да іх. На сёння мы маем дамоўленасці не толькі па абмене культурнымі дэлегацыямі, але і па абмене вопытам сярод спецыялістаў нашай сферы. Я таксама наведваю Бон, Кельн, атрымаў ад замежных калег запрашэнне на тое, каб мінскія работнікі культуры пазнаёміліся з тамтэйшай арганізацыяй музейнай справы, перанялі самае лепшае ў тэатраляў, мастакоў. Словам, актыўныя дыпламатычныя стасункі натуральна вядуць да практычных крокаў па ўзаемаўдасканаленні культурнага вопыту.

— Цікава, чым адрозніваюцца структуры ўпраўлення культуры Мінска і Бона?

— У іх няма такой колькасці паддамасных устаноў. Яны не адказваюць за паказчыкі, рамонт, фінансаванне, але займаюцца арганізацыяй святаў, наладжваюць у гэтым кірунку міжнародныя стасункі. Таму і не сыходзяць захапленне і здзіўленне з іх твараў, калі замежныя калегі бачаць нашы штодзённыя "шматпрофільныя" намаганні, якія, безумоўна, прыносяць плён.

— А што з вопыту замежнікі пераймаюць у нас?

— Іх зацікавілі нашы прафесійныя музыкі, якія заўжды вылучаюцца высокім узроўнем. Дзякуючы таму, што нацыянальныя мастацтвы адрозніваюцца, у стасунках маем невычэрпную крыніцу іх

справаздачы. Тут задзейнічаны самадзейныя калектывы горада. А іх у сталіцы больш за 2 тысячы, з іх 1815 — дзіцячыя. 244 калектывы аматарскай мастацкай творчасці з'яўляюцца народнымі і ўзорнымі. Заслужанымі сталі 10 калектываў. Займаецца самадзейнай творчасцю горада наша падраздзяленне — "Мінсканцэрт", метадысты якога курыруюць вакальна-харавое, харэаграфічнае, прыкладнае і тэатральнае мастацтва, займаюцца метадычнай падтрымкай усіх гарадскіх "самадзейшчыкаў". Метадычнае забеспячэнне — шматплановае: выпуск дапаможнікаў, правядзенне майстар-класаў, арганізацыя курсаў павышэння кваліфікацыі.

Першамайскі раён: пазаштатныя пляцоўкі і культасветнікі

— Давайце зробім, Уладзімір Міхайлавіч, віртуальную вандруюку па раёнах Мінска, паспрабуем стварыць гэткую панараму раённай культуры ў межах сталіцы, каб з гэтай мазаікі ў выніку атрымаўся "партрэт" мінскай культуры. Які маршрут абяром?

— Давайце пачнём "шпацыр" з боку, скажам, Уручча. Адапаведна, сустракае нас Першамайскі раён. І перш-на-

Дзень Перамогі святкуюць у Партизанскім раёне.

Маскоўскі — раён тэатральны...

...а Цэнтральны — скульптурны.

Дзяды Марозы і Снягуркі Маскоўскага раёна.

Зорачкі ўсміхаюцца ў Заводскім!

тва з ім таксама абавязвае да многага і застаецца ў памяці як узор самаахвярнага стаўлення да нашай нацыянальнай духоўнай самабытнасці...

Незабыўныя ўражанні — ад удзельнікаў Мінскага міжнароднага кінафестывалю "Лістапад"... Часта згадваю Нані Брэгвадз, якая наведвала Мінск у Дзень незалежнасці Грузіі. Давялося пагутарыць з ёю пра шляхі адраджэння і развіцця культуры, якімі рушаць нашы краіны. Знакамітая спявачка была ўражана агульнай культурай жыхароў нашай сталіцы, іхняй добразычлівасцю. Яна пажадала зноў завітаць да нас і выступіць з канцэртамі, разам з дачкой і іншымі артыстамі... Калі ж паказалі ёй сталічныя ўстановы культуры — Брэгвадз была ў захапленні.

Як справы ў замежных калег?

— Ці распаўсюджваецца міжнародны вектар інтарэсаў ўпраўлення культуры на перайманне карыснага вопыту?

— У нас вельмі шчыльныя стасункі з гарадамі-пабрацімамі. Напрыклад, з Бонам, Сендаем. Апошнім часам наведваю Рыгу.

— У Боне ёсць ўпраўленне культуры?

— Ёсць, і мы з ім супрацоўнічаем цягам 15 гадоў. Вельмі важным падаецца тое, што некалькі разоў на год рэалізую сумесныя творчыя праекты: іхнія музыкі прыязджаюць да нас, нашы накіроўва-

юзаемаўзбагачэння... Асабіста мяне найбольш цікавіць укараненне новых тэхналогій у сцэнічным мастацтве, музейнай справе. І пэўныя ідэі ў гэтым кірунку варта рэалізаваць і ў мінскай культурнай прасторы.

"Сузор'е" традыцый і творчай рэалізацыі

— Мы няк аддаём перавагу ў размове прафесійнаму мастацтву, але не менш адмысловае і знакавае ў Мінску і мастацтва самадзейнае, народнае...

— Несумненна. Вельмі шмат самадзейных калектываў (і гэта таксама ўражае нашых гасцей) дзейнічае пры ўстановах адукацыі, у школах, каледжах, ВНУ. Вельмі моцныя дзіцячыя ансамблі ў школах мастацтваў. Самадзейныя мастацкія калектывы прадпрыемстваў займаюцца народнай творчасцю пры мясцовых прафсаюзных камітэтах. Пэўная частка артыстаў творчыць ва ўстановах культуры, якія знаходзяцца ў ведамасным падпарадкаванні заводаў і прадпрыемстваў. Гэта палаты культуры аўтамабільнага, трактарнага заводаў, чыгункі... Мы аказваем калегам метадычную дапамогу, запрашаем іх на нашы мерапрыемствы, фестывалі, конкурсы. Але падпарадкоўваюцца яны сваім прадпрыемствам.

Дарчы, цяпер доўжыцца гарадскі фестываль-конкурс "Сузор'е", дзе кожны раён сталіцы прэзентуе творчыя

перш — вайсковыя часткі. Пры іх, натуральна, дзейнічаюць і аркестры, і ансамблі, якія заўжды запрашаюцца адміністрацыяй раёна на ўсе ўрачыстасці і свята. Вайскоўцы, дарчы, надзвычай актыўныя ў культурным забеспячэнні Першамайскага раёна. Яны нават верталёты выкарыстоўваюць для таго, каб у час навагодняга шоу да дзяды спустыцца па лесвіцы Дзед Мароз.

А побач з Нацыянальнай бібліятэкай Беларусі з нагоды любога свята заўжды ладзяцца масавыя культурныя мерапрыемствы...

Тры школы мастацтваў. ДШМ № 13 нават мае эстраднае аддзяленне. А 9-ая школа — кузня прафесійных кадраў, бо дзейнічае ў ёй вельмі моцнае фартэпіянае аддзяленне. Менавіта тут ладзяцца гарадскія і рэспубліканскія музычныя конкурсы навучэнцаў. ДШМ № 15 славіцца творчай актыўнасцю на ўсіх гарадскіх канцэртных пляцоўках.

Адзін з галоўных і папулярных аб'ектаў культуры не толькі раёна, але і горада — Парк Чалюскінцаў, які падпарадкоўваецца цяпер "Мінскзеленбуд". Тым не менш, гэта адна з нашых канцэртных пляцовак.

Ёсць на тэрыторыі раёна і невялічкія бібліятэкі, якія ладзяць мноства камерных мерапрыемстваў з удзелам беларускіх пісьменнікаў. У бібліятэцы № 18 нават ёсць свая мастацкая галерэя. Тое ж самае можна зазначыць і наконт культурнай дзейнасці крамы "Акадэміка". Тут прэзентуюцца літаратурныя навінкі,

прысутнічаюць пры гэтым аўтары выданняў. А кіраўніка кнігарні Соф'ю Жыбулеўскую мы лічым пазаштатным культасветнікам... У Батанічным садзе таксама няма дэфіцыту на разнастайныя культурныя акцыі. Словам, Першамайскі раён — малады і эстэтычны.

Наталля Каралёва — начальнік аддзела культуры — зусім не навічок у нашай сферы, ведае "кухню" знутры, школу культасветы прайшла напоўніцу, кіравала ў свой час заводскім клубам. Вельмі добразычлівы чалавек з вялікай душой і зайздроснай эрудыцыяй.

Савецкі раён: з імем Ларысы Александровскай

— У гэтым буйным раёне сталіцы год таму начальнікам аддзела ку-

льтуры былі вы, Уладзімір Міхайлавіч. У чым галоўная адметнасць Савецкага раёна?

— У наўнасці буйных устаноў культуры. Гэта Белдзяржфілармонія, кінатэатр "Кастрычнік", Гарадская бібліятэка імя Янкі Купалы, Музей сучаснага выяўленчага мастацтва... Пры правядзенні буйных культурных мерапрыемстваў асноўнай апорай для аддзела культуры з'яўляюцца, безумоўна, філармонія і студэнцтва, бо БНТУ і БДУІР спляцацца студэнцкімі калектывамі...

Вернемся да Купалаўскай бібліятэкі. Тут і выбар кніг вялікі, і спецыялісты высокага кшталту. У невялічкім зале ладзяцца і мастацкія выстаўкі, і творчыя сустрэчы для моладзі, школьнікаў, пенсіянераў, малазабяспечаных людзей. Гэта своеасаблівы цэнтр вольнага часу, які вам дапамогуць правесці цікава і карысна... Дарчы,

або Сталічнае сола ў кантэксце краіны

Віртуальнае падарожжа па раёнах горада-візітоўкі

камп'ютэрызацыя гарадскіх бібліятэка амаль цалкам завершана.

Яшчэ адзін унікальны аб'ект — старэйшая музычная школа Мінска, якая, натуральна, мае першы парадкавы нумар і носіць імя Ларысы Александровіч. Неўзабаве пачнём рэканструкцыю будынка, канцэртнай залы ўстаноў...

Начальнік аддзела культуры — Сяргей Мядзведзеў: малады, перспектывны, ініцыятыўны, шмат крэатыўнага ўнёс у работу з моладдзю. Сам цудоўна спявае — лаўрэат міжнародных конкурсаў.

Партызанскі раён: база для арт-праектаў і навацый

— Наколькі ведаю, адметны раён унікальным музеем Азгура?

скага раёна як лепшая ўстанова культуры. Для невялікай школы гэта папраўдзе знакава.

Заўжды гасцінна адчынены дзверы Палаца культуры трактарнага завода. Хоць і ведамасная ўстанова, але творчы стасункі з намі — самыя шчыльныя і плённыя. Не адзін арт-праект рэалізаваны на базе Палаца. Нашы калектывы — “Няміга”, “Чысты голас” — выступаюць вельмі часта...

Беларускі дзяржаўны цырк... Вясконай 2008-га ён быў перададзены нашаму ўпраўленню. Усё гэта адказна, пашанотна, але і клопатна. Пасля рэканструкцыі гэта будзе надзвычай арыгінальны аб'ект. Знешне аблічча цырка не зменіцца, але ўнутранае начынне стане самым сучасным... Для таго, каб мінскі цырк захаваў свой высокі статус аднаго з лепшых, спецыялісты выязджалі ў замежжа, у тым ліку ў Маскву, наведлі

Асабліваць Партызанскага яшчэ і ў тым, што гэта рабочы раён. Заводская моладзь, людзі сярэдняга веку — завадатары многіх цікавых спраў і мерапрыемстваў. І начальнік аддзела культуры тут — чалавек мудры, з густам, свайго роду мэтр нашай справы... Адным словам, Лілія Сеннікава — адзін з дасведчаных і аўтарытэтных кіраўнікоў раённай аддзелаў сталіцы. На такіх і трываецца сфера культуры...

Ленінскі раён: палац для аркестра

— Раён гэты, так бы мовіць, тэатральны?

— Калі мець на ўвазе, што дзейнічаюць тут ТЮГ, тэатр лялек і Купалаўскі тэатр, дык, неаспрэчна, можна даць і такую характарыстыку Ленінскаму. Але і музейшчыкі тут не пакрыў-

нейшы аб'ектаў культуры гарадскога падпарадкавання. Тут плануецца ўладкаванне канцэртнай залы амаль на трысячу месцаў, з'явіцца пасля рэканструк-

мантаваная, новае і адзенне сцэны... Мяркую, гэтая школа — адна са знакавых для нашай адукацыйнай культуры. Яна нязменная бярэ ўдзел у арганізацыі фестываляў духовай музыкі, ладзіць святы і шэсці. Так што медныя трубы для школы — не выпрабаванне, а любімы сродак самавыяўлення. І гэта, напэўна, невыпадкова, што ў Заводскім раёне, магутным па энергетыцы, знаходзіцца такая незвычайная ўстанова.

Не магу не сказаць і пра колішні тэатр “Дзе-я?”. Думаю, хутка ўбачым пастановкі ў новай, адрамантаванай зале: рэканструкцыя тут ужо завершана...

Ірына Шугала ўсе жыццё — у За-

Свята ў Лошыцкім парку. ўсе жыццё — у За-

Танцаць студэнты Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў.

Нацыянальная бібліятэка Беларусі — гонар краіны і Першамайскага раёна.

На “Вясновым кірмашы”.

— Так. Пасля нядаўняга капітальнага рамонту тут зноў мноства наведвальнікаў, у тым ліку і з замежжа, якім цяжка пахваліцца падобнымі музейнымі ўстановамі на сваёй радзіме. Музей працуе ў шчыльным кантакце з сям'ёй знакамітага скульптара.

Музычная школа №3 таксама адмысловая. Два гады запар яна заносіцца на Дошку гонару адміністрацыі Партызан-

У музеі Заіра Азгура.

Цырк Юрыя Нікуліна. Так што новыя тэхналогіі будуць выкарыстаны пры рэканструкцыі максімальна. Для цырка плануецца ўзвядзенне гасцініцы і забаўляльнага комплексу. Разам са Свіслаччу, паркам Горкага ўсе гэтыя новаўвядзенні ўтвораць непаўторную зону адпачынку.

джаны: Нацыянальны мастацкі музей — візітоўка раёна і сталіцы наогул.

Колішні Палац культуры камвольнага камбіната пасля перадачы ў падпарадкаванне гарадскога ўпраўлення культуры займеў найменне “Лошыцкі”. Праз час ён мае стаць адным з найбуй-

цы і памяшканні для творчых сустрэч, канферэнцый і прэзентацый, пакоі для рэпетыцый. Дарэчы, плануем, што сюды пераедзе наш аркестр “Няміга”. А на прылеглай тэрыторыі неўзабаве ўзнікнуць музей гісторыі Ленінскага раёна, рэстаран. Аб'яднае ўсё ў гарадскую зону адпачынку старасвецкі Лошыцкі парк, дзе, як вядома, два гады запар ладзіцца Рэспубліканскі фестываль народных майстроў “Вясновы букет”.

Інакш кажучы, мясцовыя культасветнікі робяць усё для таго, каб спальныя мікрараёны “Лошыца” ды “Серабранка” не засыналі ад суму. Дарэчы, начальнік аддзела культуры Людміла Альхавікова — чалавек далікатны, інтэлігентны, таленавіты, мае досвед працы ў рэгіёнах Беларусі.

Заводскі раён: незвычайны сродак самавыяўлення

— Напэўна, мае сэнс распачаць гаворку пра раён заводскай самадзейнай творчасці? Наколькі яна адметная і “канкурэнтаздольная” ў мінскай прасторы?

— Палац культуры аўтазавода — адзін са сталічных флагманаў развіцця самадзейнага мастацтва. Палац дзіцячай творчасці “Золак”, культурныя аб'екты прадпрыемстваў і арганізацыі Заводскага раёна канцэнтруюць магутныя творчыя сілы. Ёсць і нашы ўстановы адукацыі ў сферы культуры: гэта музычныя школы №2 і №14. Апошняя — унікальная, духовая, адзіная ў рэспубліцы. Знаходзіцца яна ў надзвычай цікавым старадаўнім будынку. Так што ад іншых музычных школ адрозніваецца яшчэ і архітэктурным абліччам. Канцэртная зала — нядаўна адра-

водскім раёне, працавала намеснікам дырэктара ў “Золаку”, выступала на сцэне. Вельмі прыгожы, творчы, артыстычны чалавек.

Маскоўскі раён: спеўны, творчы, маладзёжны

— Раён не з маленькіх, Уладзімір Міхайлавіч: распасціраецца ад Плошчы Незалежнасці да кальцавой дарогі, увабраўшы ўсе “Малінаўкі”...

— І на аб'екты культуры недахопу няма. Гэта маладзёжны, спеўны раён. Тэатр эстрады, музычны тэатр, першая харэаграфічная школа. А таксама БДУ, педагагічны і медыцынскі ўніверсітэты, дзе канцэнтруюцца магутныя творчыя студэнцкія калектывы, без якіх не ўявіць культурна-масавых мерапрыемстваў сталіцы.

Я б ахарактарызаваў начальніка мясцовага аддзела культуры Андрэя Бялова як асобу надзвычай крэатыўную. Падыходы ў яго да любой культурнай справы заўжды нестандартныя. Справа ў тым, што калісьці Андрэй Аляксандравіч узначальваў творчы студэнцкі клуб, таму маладзёжная тэма яму вельмі блізкая, зразумелая, урадлівая на творчыя знаходкі...

Цэнтральны раён: сталічная візітоўка

— Цэнтральны, падаецца, цалкам апраўдвае назву: хоць і невялікі па плошчы, але надзвычай насычаны і прамысловымі, і культурнымі аб'ектамі, знакавымі не толькі для сталіцы...

(Заканчэнне на стар. 10.)

Культурасветрбота: ракурс адказнасці

(Заканчэнне.
Пачатак на стар. 7—9.)

— Усё правільна. Менавіта ў Цэнтральным ладзяцца самыя буйныя рэспубліканскія мерапрыемствы, святкуюцца важныя дзяржаўныя даты.

Тут месцяцца Тэатр оперы і балета, Палац Рэспублікі, Музей гісторыі Вялікай Айчыннай вайны, Палац прафсаюзаў, кінатэатры “Беларусь”, “Масква”, Нацыянальная школа прыгажосці... Няпроста працаваць у гэтым раёне. Культура Цэнтральнага — візітоўка ўсёй сталіцы. Але і аддзел культуры раёна, і творчыя калектывы прадпрыемстваў — заўжды на вышыні.

На заводзе “Атлант”, да прыкладу, вельмі моцная мастацкая самадзейнасць. Тое ж самае можна зазначыць і пра гандлёвы дом “Няміга”.

У Нацыянальнай школе прыгажосці, што знаходзіцца ў гарадскім падпарадкаванні, адмысловая сістэма падрыхтоўкі мадэляў. Школа прымае ўдзел у многіх агульнагарадскіх урачыстасцях, акцыях, канцэртах. Безумоўна, аказвае пастаянную падтрымку ў правядзенні конкурсаў “Міс Беларусь”, “Міс Мінск”, ладзіць выстаўкі з удзелам замежных пасольстваў. Карацей, гэта не проста самадзятковы аб’ект культуры, а ледзь не дыпламатычная структура, надзвычай прыгожая візітоўка і сталіцы, і рэспублікі.

Фрунзенскі раён: фоталетапіс горада

— Быў нека на Хойніччыне і даведаўся, што сённяшні начальнік аддзела культуры Фрунзенскага раёна сталіцы Ірына Канапелька менавіта ў гэтым раёне Гомельшчыны распачынала сваю працу ў галіне. У Хойніках казалі: маўляў, нават працуючы ў сталіцы заўжды дапамагае роднаму рэгіёну — і маральна, і метадычна...

— Фрунзенскі раён — няпроста. Няма тут вялікіх устаноў культуры, у асноўным гэта бібліятэкі і музычныя школы. Ёсць, натуральна, самадзейныя калектывы пры агульнаадукацыйных школах... Але мясцовы аддзел культуры максімальна выкарыстоўвае творчы патэнцыял раёна для таго, каб задзейнічаць усё і ўся. З цікавых напрацовак ініцыятыўнай Ірыны Сямёнаўны я назваў бы рэгулярныя святы вуліц і двароў, маленькія канцэртныя праграмы ў бібліятэках, музычных школах. Аддзел здолеў ахапіць увесь раён паўнацэнным культурным забеспячэннем, задзейнічаўшы пры гэтым самыя розныя ўзроставыя групы насельніцтва...

Ірына Канапелька — гэта, без перабольшвання, вулкан яркіх ідэй, якія заўжды рэалізуюцца. І няхай гэта не

Салісты Беларускага балета, лаўрэаты міжнародных конкурсаў Юлія ДЗЯТКО і Канстанцін КУЗНЯЦОУ — артысты папраўдзе унікальныя. І на сённяшні дзень адзіныя ў нас, хто мае больш за дзесятак лаўрэатскіх дыпламанцкіх узнагарод і, галоўнае, так удала ды паспяхова сумяшчае розныя стылі і харэаграфічныя тэхнікі — ад класікі да мадэрна. Так што іх званне заслужаных артыстаў сапраўды заслужанае.

Неўтаймоўныя і непадзельныя

Шмат гадоў артысты працавалі ў Беларускім дзяржаўным музычным тэатры, потым пачалі з’яўляцца ў асобных спектаклях Вялікага тэатра нашай краіны. Нарэшце, іх канчатковы пераход у наш Вялікі даў старт для далейшых вялікіх ідэй і творчага палёту. Бо “Косцік і Юлік” — людзі надзвычай прэжны. Толькі не да грошай — да працы. Ім заўсёды хапала звыклага тэатральнага рэпертуару, яны ўвесь час рыхтавалі штосьці яшчэ: шукалі, знахо-

дзілі, а часам нават замаўлялі новыя нумары, а то і цэлыя спектаклі, разлічаныя на іх дуэт (сольна ці з калегамі), ладзілі свае творчыя вечары, ездзілі на конкурсы, фестывалі, дзе можна набрацца новых ведаў і замежнага вопыту. А іх творчае супрацоўніцтва з маладым харэографам Раду Паклітару, выпускніком Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі па класе народнага артыста СССР, прафесара Валянціна Елізар’ева, прывяло да ўзнікнення

важкай сакавітай гронкі бліскучых харэаграфічных мініячур і аднаактовак, неаднаразова адзначаных на розных конкурсах і фестывалях. Больш за тое: не было б Юлі ды Косці — не было б і пастацовак Р.Паклітару, што дазволілі яму стаць харэографам, запатрабаваным у розных краінах. Таму не будзе перабольшаннем сказаць, што нашы танцоўшчыкі зрабілі ўнёсак не толькі ў нацыянальную харэаграфію, але і ў сусветную. І параўнаць яго можна хіба з той касмічнай эрай, што наступіла ў беларускім харэаграфічным выканальніцтве 30-годдзе таму, калі смелыя елізар’евскія фантазіі пачалі ўвасабляць Юрый Траян і Людміла Бржазоўская. Яны сталі сімваламі мужчынскай брутальнасці і жаночай безабароннасці, якая, тым не менш, і кіруе мужчынскімі ўчынкамі. Калі б не яны, не было б і той харэаграфіі В.Елізар’ева, якую сёння ведае ўвесь свет, бо любая творчая ідэя, каб заваяваць прыхільнікаў, павінна мець годную “прэзентацыю”.

Ю.Дзятко і К.Кузняцоў сімвалізуюць новыя суадносіны вечнага “адзінства і барацьбы супрацьлегласцей”, заснаваныя на партнёрстве роўных. Іх артыстычны і сямейны ду-

эт — папраўдзе “саюз непарушны”. А іх героі — не міфалагізавана романтизаваныя “прынец і прынецца” ці “рыцар і дама яго сэрца” (нават калі гэта, здавалася б, наканавана балетнай класікай), а рэальныя людзі, што абстрагуюцца ад побыту ў свет высокай духоўнасці.

І вельмі сімвалічна, што высокае званне яны атрымалі напружана і светлага свята Раджаства Хрыстова. Дык хай калядная зорка асвятляе іх шлях і надалей!

Літаратурны трамвай у Савецкім раёне.

Начальнік аддзела культуры Святлана Яцэвіч — спецыяліст з грунтоўнымі ведамі, дасведчаны, стабільны. Іншы, напэўна, і не здолеў бы наладзіць культурную дзейнасць у такім прэстыжным раёне.

Кастрычніцкі раён: практычна прафесійнае аматарства

— Адно толькі тое, што тут месціцца Беларускае дзяржаўнае ўніверсітэт культуры і мастацтваў, надае раёну, думаемца, непаўторную адметнасць.

— Так, стаўка ў Кастрычніцкім раёне на паўпрафесійныя і аматарскія калектывы. Але гэта ніякім чынам не ўплывае на якасць мерапрыемстваў! Універсітэт культуры, каледж мастацтваў, музычная школа № 7 расквецілі палітру культуры раёна яркімі фарбамі самых разнастайных ансамбляў і гуртоў. Натуральна, рэй пры гэтым вядуць моладзь і дзеці. Пагадзіцеся, заняццё нашага маладога пакалення — справы выключнай дзяржаўнай значнасці.

Творчыя калектывы Палаца чыгуначнікаў толькі дадаюць выразнай шматстайнасці ў агульны партрэт культурных шчыраванняў Кастрычніцкага раёна. Менавіта ў гэтым шыкоўным Палацы праходзяць этапы гарадскога фестывалю-конкурсу “Сусор’е”.

Начальнікам аддзела культуры тут — Ларыса Непачаловіч. Адна з найбольш вопытных у галіне. Энергічная, іскрамётная, заўжды гатовая рэзюльваць. І гэтая гатоўнасць нязменна рэалізуюецца ў надзвычай цікавыя культурна-асветніцкія акцыі.

маштабныя шоу, а ледзь не камерныя канцэрты, аднак усё яны — цёплыя, шчырыя, глыбока прадуманыя. Выстаўкі, творчыя справадзачы, канцэрты пастаянна чаргуюцца з выпускам друкаванай прадукцыі, лакальнымі святамі. Нават адкрыццё мемарыяльных дошак у раёне ператвараецца ў незабыўную падзею. А чаго варты выпуск паштовак “Мінск у творчасці жыхароў Фрунзенскага раёна”, дзе ў адно сабраны фотаработы і вершы самадзейных літаратараў!

І яшчэ адзін яркі нюанс, які адлюстроўвае стан культурных спраў у Фрунзенскім раёне: кінатэатр “Сучаснік” пераўтвараецца ў Дом культуры. І ў Ірыны Сямёнаўны з’явіцца больш магчымасцей для творчай самарэалізацыі.

***

Падаецца, апошні факт сімвалічны і самім пераўтварэннем, і назвай аб’екта: нават колішні “Сучаснік” мадэрнізуецца, каб стаць найноўшым аб’ектам сталічнай культуры. Адсюль і той факт, што “партрэт” сталічнай культуры завершыць старонкі кнігі “Найноўшая спадчына Новай Зямлі (Беларусь культурная: падарожжа ў тысячу дзён)”, створанай на аснове матэрыялаў рубрыкі “Культурасветрбота: ракурс адказнасці”.

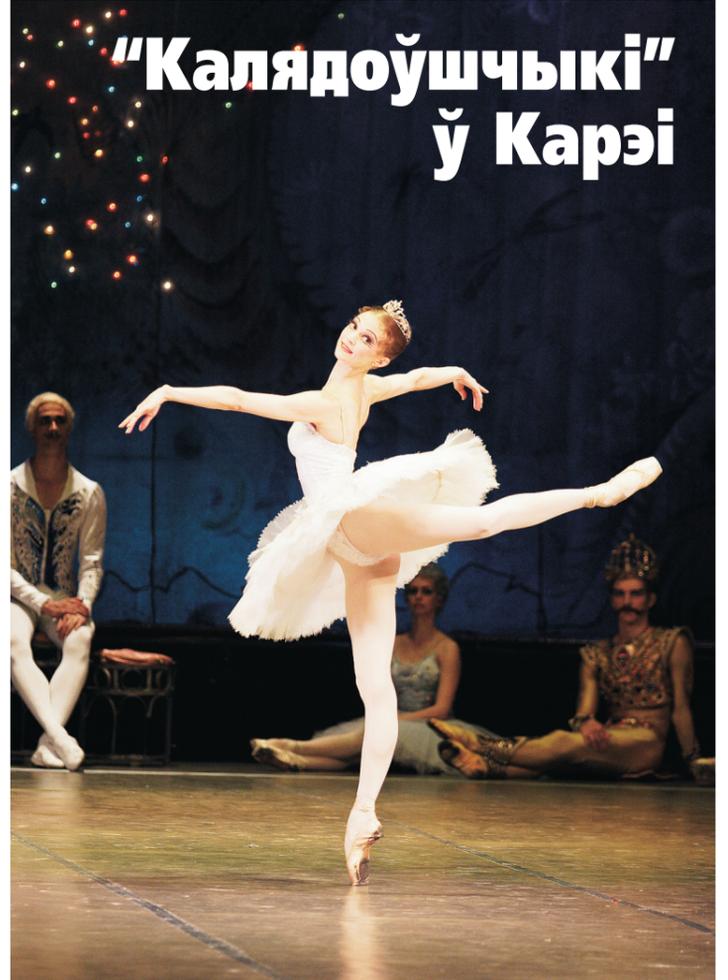
Што ж, галерэя дасягненняў і неацэннага вопыту раённай культуры завершана. Наперадзе — аналітыка і даследаванні, так бы мовіць, углыб спецыфікі названай сферы. Таму заставайцеся на старонках “К” у 2009-м і чытайце матэрыялы новай рубрыкі з дыяпазонам тэм, прысвечаных роднай зямлі і людзям, якія жывуць, працуюць і ствараюць на ёй!

Яўген РАГІН

Артысты Беларускага балета, паводле традыцыі, ездзілі “калядаваць” у Карэю: не з казой, а са сваімі фірмовымі “лялькамі” — персанажамі балета “Шчаўкунок”. Ды так паспяхова, што акрамя 20-ці запланаваных спектакляў іх папрасілі правесці некалькі дадатковых. Вядучыя музычныя крытыкі прызналі пастаноўку В.Елізар’ева лепшай з тых, што калісьці паказвалі ў Карэі, а нашым салістам прадказалі сусветную вядомасць.

Гастролі патрабавалі падвойнага складу ўдзельнікаў. Уобраз майстра-чараўніка Драсельмеера па чарзе пераўвасабляліся Канстанцін Кузняцоў і Дзясніс Клімук. Машай і Прынцам — Людміла Кудраўцава з Ігарам Артанамым, Ірына і Алег Яромкіны.

— Гэтае турнэ ў Карэю, — расказала Ірына, — было для нашай трупы пятым. Я ўдзельнічала ў ім чацвёрты раз, прычым трэці — у “Шчаўкунку” і другі — у партыі Машы. Гэта мой любімы спектакль! Вабіць, найперш, яркая, адметная, шмат у чым нечаканая харэаграфія Валянціна Елізар’ева. Увасабляць яе складана, але вельмі цікава: увесь час знаходзіш штосьці новае, што не заўважалася раней. А пра партыю Машы я марыла, яшчэ калі выходзіла ў гэтым спектаклі ў кардэбалеце — у знакамітым Вальсе, дарэчы, ужо тады — разам з Алегам. Ён — мой любімы Прынц! І таму для нас гэты спектакль — яшчэ і штосьці асабістае, што немагчыма, мабыць, перадаць словамі, а толькі позіркам, дотыкам, яднаннем постацей і душ. Увогуле, “Шчаўкунок” настолькі багаты і разнастайны! Рамантыка, каханне? Калі ласка! Карнавал, лялькі-маскі? А як без іх! Фантастыка, барацьба добра са злом? І гэта

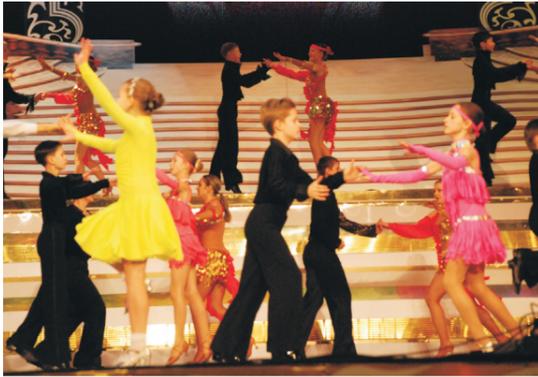

ёсць! Кожны можа знайсці ў нашым спектаклі тое, што шукае. Карэйцы добра знаёмы з гэтым балетам — ён паказваўся ў іх у розных пастаноўках, у Сеуле ёсць і свая ўласная. Але да нашага спектакля — увага небывалая. Прымалі нас цудоўна, на паклоны выклікалі не менш за тры-чатыры разы запар. А Танец персідскіх лялек увогуле заўсёды ішоў пад няспынныя

апладысменты. Мелі гастролі і сваю “разыначку”: у некалькіх спектаклях паміж танцамі іспанскіх і персідскіх лялек з’яўляўся ўстаўны нумар. Яго выконвалі карэйскія танцоўшчыкі: у ролі Матухны выходзіў мужчына, а зпад ягонай спадніцы выскокваў з дзесятак дзяцей — ад трох да сямі гадоў. Ну чым не сумесны праект?

Надзея БУНЦЭВІЧ

Кіраўнік Заслужанага аматарскага калектыву студыі сучаснага бальнага танца "Мара" Лідзія КАЦ-ЛАЗАРАВА літаральна праз пару дзён пасля святкавання Новага года дасканаліла з вучнямі новыя рухі для танцаў. За шматлікія перамогі працавіты калектыв быў узнагароджаны спецыяльнай прэміяй Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь у намінацыі "Аматарская мастацкая творчасць". Карэспандэнт "К" завітаў да Лідзіі Пятроўны, каб даведацца, чым жыве "Мара" сёння.

Пашырыць круггляд у рытме сальсы

— Як вы лічыце, якімі якасцямі павінен валодаць лідэр, каб вывесці калектыв на арбіту поспеху?

— Трэба любіць тое, што робіш, тых, з кім гэта робіш, любіць тое, на што спадзяешся. Прырода ўзнагародзіла мяне такім пачуццём: я люблю жыццё, кожнае яго імгненне. Для дасягнення добрых вынікаў вялікай каманды трэба шмат любові, памкненнаў, старанняў, і ў мяне іх, на шчасце, хапае. Але прэмія — гэта гонар не толькі клуба, але і адміністрацыі Палаца культуры МТЗ, нашага раёна, горада, Федэрацыі танцавальнага спорту, нават журналістаў. Увогуле ўсіх, хто робіць унёсак у папулярызаванне танца.

— І роля "Мары" ў гэтым — невялікая...

— Вельмі важнымі я лічу нашы выступленні на канцэртах, якія праходзяць у Палацы Рэспублікі пад час галоўных святаў краіны. Таксама сур'ёзна ставімся да спартыўных вынікаў: мы дасягнулі перамог, якія можна назваць вынікамі года. На Чэмпіянаце свету па еўрапейскай праграме ў Малдове ў верасні наша пара заняла 6 месца, а на Чэмпіянаце свету па лацінаамерыканскіх танцах у лістападзе ў Аўстрыі — 8-е. Але больш важнымі перамогамі мне падаюцца перамогі, так бы мовіць, для сябе. Калі людзі могуць выканаць тваю руху, на якія раней не былі здатныя, паказаць глядачам сваю прыгажосць, прыцягнуць і захапіць іншага, усталяваць цесныя ўзаемаадносіны ў пары,

каб быў сапраўдны кантакт. Калі яны раскрываюць адно ў адным асабісты якасці. — Сёння "Мара" — гэта...

— Па-першае, мы запрашаем да сябе людзей пасцігнуць азы танца і адчуць яго прыгажосць. Наша сістэма — масавая, яе можна потым выкарыстаць у сябе дома, на святах, на танцавальнай пляцоўцы. Неабходна, каб чалавек ведаў, што такое

танга, што такое сальса, таму наша дзейнасць неабходна для пашырэння круггляду. Другі кірунак — для самаўдасканалення, дасягнуўшы якога, можна падарыць часцінку свайго ўмення іншым людзям — на канцэртах. Трэці кірунак — самы складаны: калі прымаецца рашэнне выступаць на спаборніцтвах, жаданне дасягаць канкрэтных вынікаў.

— Ці шмат людзей праходзяць гэтыя тры ступені?

— Першая ступень прыцягвае, другая захапляе, а трэцяя патрэбна, каб даказаць, на што ты здатны. Не ўсе вытрымліваюць. Сёння ты можаш быць першым, а заўтра — апошнім. Быць у добрай творчай форме — вельмі складана. Патрэбна своечасова задаць сабе пытанне: што ты можаш, а што — не пад сілу. Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт фізкультуры і спорту ды Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў ужо маюць спецыяльнасць "спартыўныя танцы", і я думаю, што з цягам часу яны "абрастуць" навуковай базай, дзе будуць сур'ёзныя работы. Патрэбна вызначыць праблемы фізіялогіі, псіхалогіі з пункта гледжання спорту і мастацтва.

Мне вельмі хацелася б, каб жонка з трох ступеней была паўнацэнна развіта. А з асабістых жаданняў — каб гэты від спорту ішоў у масы і быў больш даступны для глядачоў!

Алена САБАЛЕЎСКАЯ
Фота Юрыя ІВАНОВА

Неад'емны складнік творчасці

Народны фальклорны калектыв "Гасцінец" Ракаўскага цэнтра культуры і вольнага часу добра ведаюць не толькі ў нашай рэспубліцы, але і за межамі краіны. Цягам дзесяці гадоў свайго існавання ён папулярнызе нацыянальную песенную творчасць, дэманструе на паўзабытыя ўзоры ткацтва і народнай творчасці і дорыць сваім слухачам магчымасць дакрануцца да скарбніцы беларускага народнага мастацтва. На пытанні карэспандэнта "К" адказала мастацікіраўнік "Гасцінца" Лізавета ПЯТРОЎСКАЯ.

— Гастрольны графік "Гасцінца" насамрэч уражвае...

— Так, мы шмат удзельнічаем у фестывалях, выезжаем у складзе вялікіх канцэртаў за мяжу, дэманструем сольныя праграмы, ды і на родны Валожынскі раён не забываемся. Толькі за апошні час правялі некалькі каляндарных праграм у Ракаве, пабывалі на рэгіянальным фестывалі "Памежжа", удзельнічалі ў раённых і абласных "Дажынках", святкаванні юбілею Мінскай вобласці, ладзілі "Купалле" ў Маскве. А на Міжнародным фестывалі народнай творчасці ў Мурманску не толькі расказалі аб Беларусі, але і прывезлі дадому Гран-пры!

Калектыву запомнілася і паездка ў рамках культурнага абмену ў Германію. Для немцаў беларускі фальклор — незнаёмы культурны пласт. Яны з захапленнем слухалі каляндарныя, пасляабрадавыя і абрадавыя песні, распыталі аб семантыцы арнаментаў на касцюмах. Я рада, што з нашай дапамогай дзесяткі іншамоўных людзей змаглі далучыцца да жыватворнай крыніцы беларускай культуры.

— Ці займаюцца ўдзельнікі калектыву этнаграфічнай працай?

— Мы не ставілі гэтае патрабаванне да людзей, аднак само жыццё выводзіць нас да падобных пошукаў. У першую чаргу мы імкнёмся выконваць музычны і харэаграфічны матэрыял, уласцівы нашаму рэгіёну, таму часцяком адпраўляемся ў экспедыцыі па дамах старажылаў, занатоўваем цікавыя звесткі, тэксты. Нічога з тага скарбу не прападае, бо, каб канцэрт быў цікавым, уключаю ў праграму кампазі-

цы рознай жанравай накіраванасці: баллады, жартоўныя песні, абрадавыя напевы.

Вылучаецца наш калектыв і тым, што мы максімальна набліжаем сцэнічныя касцюмы да аўтэнтычных строяў. Прычым не толькі нашага строю, але і тых мясцовасцей, дзе часта выступаем, прыкладам, кобынскага, маларыцкага, ваўкавыскага, камянецкага, калінкавіцкага, краснапольскага. Такім чынам, мы распавядаем глядачам і гісторыю адзення, якое насілі іх продкі. Спярша на даматканя тканіны самі наносілі вышыўку, цяпер заказваем у спецыяльнай майстэрні, але абавязкова па рэканструяваных эскізах. Сястра Крысціна навучылася ткаць паясы па старадаўнім узору, зараз перадае сваё майстэрства ахвотным.

— Такі багаты досвед шкада страчваць. Ці перадаеце яго моладзі?

— Так, сем гадоў таму мы заснавалі дзіцячы калектыв-спадарожнік "Вянок", які сёння ўжо носіць званне ўзорнага. Ён двойчы ўдзельнічаў і ў значных фестывалях, і кожны раз прывозіў на Валожыншчыну ўзнагароды: Першае месца — на Рэспубліканскім фестывалі традыцыйнай культуры "Берагіня" і Гран-пры — на леташнім фестывалі "Напеў зямлі маёй". Дзеці на занятках спасцігаюць і спецыфіку народных спеваў, і сакрэты традыцыйных рамёстваў: саломкі, выцінанкі, керамікі, вышыўкі. Я ганаруся, што нашы дзеці ўсебакова вывучаюць спадчыну дзядоў.

— Якія пачуцці выклікалі ў вас звесткі пра атрыманне "Гасцінцам" спецыяльнай прэміі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь дзеячам культуры і мастацтва?

— Узрасло пачуццё адказнасці перад слухачом. Ужо тое, што "Гасцінец" вылучылі на ганаровую прэмію, прымусіла нас больш строга падысці да якасці працы. А сама ўзнагарода стала лепшым стымулам заняцца пашырэннем творчай дзейнасці. Дзякуючы перамозе мы зможам закупаць новы камплект сцэнічных касцюмаў і абутку, бо пры нашай актыўнай дзейнасці ўсё гэта хутка знашваецца. Неабходна нам і сезоннае адзенне, бо ўзімку цяжка выступаць на вуліцы без валёнкаў ды цёплых світак. Зможам ажыццявіць даўнюю мару: набыць цымбалы, бо сёння мы бярэм іх у музычнай школе. Калектыв пашырыўся — зараз удзельнічае больш за 15 чалавек, таму спадзяемся набыць якасныя мікрафоны.

Настасся ПАНКРАТАВА

Вядучая школа з маштабным характарам

Паказчык якасці — тузін стыпендыятаў

Уганараванне Дзяржынскай дзіцячай школы мастацтваў спецыяльнай прэміяй Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь дзеячам культуры і мастацтва за выхаванне творчай моладзі каменціруе галоўны спецыяліст аддзела культуры Дзяржынскага райвыканкама Іна Ахраменка: "Школа гэтая — вядучая ў раёне, сапраўдны наш гонар і бліскучы ўзор для іншых устаноў у справе выяўлення і развіцця юных талентаў. Сярод больш чым 400 сённяшніх выхаванцаў Дзяржынскай ДШМ — 12 стыпендыятаў спецыяльнага фонду Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь па падтрымцы таленавітай моладзі. Досыць пераканаўчы доказ таго, што ўстанова плённа працуе ў напрамку развіцця культурна-асветніцкай і педагогічнай дзейнасці, творчага досведу".

Пра мінуўшчыну, яву і перспектывы Дзяржынскай ДШМ распавядае "К" дырэктар установы Анатоль ГРЭЛЬ:

— У маі гэтага года школе — 50 гадоў. Ад 60 да 70 выпускнікоў штогод — даволі ўнушальны паказчык для навуцальнай установы раённага маштабу. Лічу, што ў нас вельмі магутны педагогічны склад. Удзел нашых выхаванцаў у абласных, рэспубліканскіх і міжнародных конкурсах даўно стаў трывалай традыцыяй. Яшчэ адна, не менш брэндывая, характарыстыка школы — наяўнасць шасці ўзорных і народных ансамбляў, у тым ліку Заслужанага аматарскага калектыву Рэспублікі Беларусь "Пастараль", які выконвае беларускую старадаўнюю музыку... Уяўляеце, якімі маштабнымі і прадстаўнічымі аб'яцваюць быць юбілейныя ўрачыстасці?!

— Наколькі ведаю, Анатоль Уладзіміравіч, школай вы кіруеце вось ужо тры дзесяткі гадоў, у

свой час скончылі наш Інстытут культуры, па адукацыі — музыкант-духавік... Музычнае аддзяленне ДШМ — самае блізкае па духу?

— Безумоўна, тут ёсць унікальныя дзеці. Адна толькі цымбалістка Віка Смірнова чаго варта! Неаднаразова пераможца рэспубліканскіх і абласных конкурсаў, а летась стала лаўрэатам і міжнароднага, што ладзіўся ў Харкаве... Але як кіраўнік школы не стаў бы, натуральна, вылучаць нейкае адно аддзяленне. Усе яны, на мой погляд, паўнаважныя творчыя калектывы, дзе выкладчыкі і навучэнцы — саюзнікі і аднадумцы... Харэаграфічнае аддзяленне, дзе 74 вучні, узначальвае, напрыклад, вельмі вопытная спецыялістка Галіна Пятроўна Пак. А педагогі-харэографы з поспехам удзельнічалі ў міжнародных конкурсах у Беларусі, Расіі, Украіне, Літве, Турцыі... Аддзяленне выяўленчага мастацтва дзейнічае з

1986 года. З дванаццаці сённяшніх стыпендыятаў спецыяльнага фонду Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь па падтрымцы таленавітай моладзі — 9 юных мастакоў. Аня Лабановіч стала ўладальніцай Гран-пры гэтага фонду. Творы нашых выхаванцаў можна сустрэць у прыватных калек-

цыях Германіі, Югаславіі, Галандыі, Польшчы, ЗША, у пасольствах і ў калекцыянераў Мінска і Санкт-Пецярбурга. Дадам, што выкладчыкі аддзялення выяўленчага мастацтва — уганараваныя міжнароднымі ўзнагародамі творцы: графік-плакатыст Уладзімір Шчэрбін і архітэктар Наталля Ермаловіч.

— Школа месціцца ва ўтульным, але невялікім будынку колішняга гаркама партыі... Пашырацца не збіраецца?

— Не хапае плошчаў для паўнацэннага харэаграфічнага класа. Грошы для гэтага выдаткаваны. Вельмі хацелася б адкрыць і тэатральнае аддзяленне. Так што перспектывы цалкам канкрэтныя. Пастараемся іх рэалізаваць.

Андрэй СТАРЖЫНСКІ
На здымку: Заслужаны аматарскі калектыв старажытнай музыкі "Пастараль" выкладчыкаў Дзяржынскай ДШМ.

Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь

ЗАГАД № 2

08.01.2009 г. Мінск

Аб устанавленні дзяржаўных стыпендыяў дзеячам культуры і мастацтва, творчай моладзі Рэспублікі Беларусь

У адпаведнасці з пастановай Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь ад 4 ліпеня 2007 г. № 32 "Аб прысуджэнні дзяржаўных стыпендыяў дзеячам культуры і мастацтва, творчай моладзі Рэспублікі Беларусь", а таксама рашэннем Камісіі па прысуджэнні дзяржаўных стыпендыяў дзеячам культуры і мастацтва, творчай моладзі ад 1 снежня 2008 г.

ЗАГАДВАЮ:

1. Устанавіць дзяржаўныя стыпендыі са студзеня 2009 года дзеячам культуры і мастацтва ва ўзросце да 40 гадоў у паве-

Дадатак 1 да загаду Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь 08.01.2009 № 2

СПІС

дзеячаў культуры і мастацтва ва ўзросце да 40 гадоў, якім прысуджаны дзяржаўныя стыпендыі на 2009 год

ГЛАДКІ Аляксандр Віктаравіч — артыст першай катэгорыі дзяржаўнай установы "Беларускі рэспубліканскі тэатр юнага гледача".

Творчы праект: падрыхтоўка ролі Алівіо ў новым спектаклі "Гісторыя заходняй ускраіны" А.Лорэнса;

ГАЛУБОВІЧ Аляксандра Генадзьеўна — мастацтвазнаўца, член грамадскага аб'яднання "Беларускі саюз дызайнераў".

Творчы праект: падрыхтоўка і правядзенне мастацтвазнаўчага даследавання гісторыі беларускага плаката;

ГУР'ЕВА Ганна Віктараўна — салістка оперы вышэйшай катэгорыі дзяржаўнай тэатральна-відовішчай установы "Нацыянальны акадэмічны Вялікі тэатр оперы і балета Рэспублікі Беларусь".

Творчы праект: падрыхтоўка сольных партый у новых канцэртных праграмах;

ЕНДЖЭЎСКІ Аляксандр Віктаравіч — артыст тэатра лялек, вядучы майстар сцэны дзяржаўнай установы культуры "Гродзенскі абласны тэатр лялек".

Творчы праект: падрыхтоўка і выкананне роляў у новых спектаклях і ігравых праграмах для дзяцей;

ЗАГОРСКИ Аляксей Аляксандравіч — артыст-саліст-інструменталіст, вядучы майстар сцэны ансамбля салістаў "Класік-Авангард" установы "Беларуская дзяржаўная ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга філармонія".

Творчы праект: падрыхтоўка і выкананне новых канцэртных праграм;

КАЗАКОВ Ігар Аляксандравіч — рэжысёр-пастаноўшчык установы культуры "Магілёўскі абласны тэатр лялек".

Творчы праект: пастаноўка новага спектакля;

КЛІМУШКА Уладзімір Андрэевіч — мастак-жывапісец, член грамадскага аб'яднання "Беларускі саюз мастакоў".

Творчы праект: стварэнне серыі жывапісных работ "РЭЧА-ІСНАСЦЬ";

КАЛТЫГІН Максім Валер'евіч — мастак дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва, член грамадскага аб'яднання "Беларускі саюз мастакоў".

Творчы праект: серыя керамічных работ дэкаратыўнай пластыкі малых форм "Біблія: Стары і Новы

Запавет";

КРЫШТАЛЬ Аляксандр Іванавіч — саліст балета дзяржаўнай установы "Заслужаны калектыў Рэспублікі Беларусь Дзяржаўны ансамбль танца Беларусі".

Творчы праект: падрыхтоўка і выкананне сольных партый у новых канцэртных нумарах;

МАКАРСКИ Аляксей Тадэушавіч — артыст тэатральна-відовішчай установы "Беларускі тэатр "Лялька".

Творчы праект: падрыхтоўка і выкананне роляў у новых спектаклях і святочных праграмах;

МАМАТКАЗІН Віталь Валер'евіч — артыст першай катэгорыі эстрадна-сімфанічнага аркестра дзяржаўнай установы культуры "Гродзенская абласная філармонія".

Творчы праект: падрыхтоўка і выкананне новых канцэртных праграм;

МАРЦІНОВІЧ Таццяна Іванавіч — член грамадскага аб'яднання "Беларускі саюз майстроў народнай творчасці".

Творчы праект: стварэнне саламянай пластыкі ў мясцовых традыцыях мастацкага рамяства;

МИНАЛЬКІН Вячаслаў Віктаравіч — артыст вышэйшай катэгорыі дзяржаўнай установы "Нацыянальны акадэмічны народны хор Рэспублікі Беларусь імя Г.І. Цітовіча".

Творчы праект: падрыхтоўка і выкананне сольных і сольна-харавых партый у канцэртных праграмах Нацыянальнага акадэмічнага народнага хору Рэспублікі Беларусь імя Г.І. Цітовіча;

МУСЯКА Віктар Іванавіч — артыст балета вышэйшай катэгорыі дзяржаўнай установы "Беларускі дзяржаўны Заслужаны харэаграфічны ансамбль "Харошкі".

Творчы праект: выкананне сольных партый у харэаграфічных кампазіцыях новай тэатралазнавай праграмы "Беларусы";

ОБУХАВА Ніна Аляксандраўна — актрыса вышэйшай катэгорыі дзяржаўнай установы "Нацыянальны акадэмічны драматычны тэатр імя Якуба Коласа".

Творчы праект: падрыхтоўка і выкананне роляў у новых спектаклях;

АЛЕЙНИК Кацярына Васільеўна — лаўрэат міжнародных конкурсаў, артыстка балета вышэйшай катэгорыі дзяржаўнай тэатральна-відовішчай установы "Нацыянальны акадэмічны Вялікі тэатр оперы і балета Рэспублікі Беларусь".

Творчы праект: падрыхтоўка і выкананне роляў у балетных спектаклях, падрыхтоўка да ўдзелу ў найбуйных балетных конкурсах;

ПАРАМОНАВА Марына Уладзіміраўна — лаўрэат міжнародных конкурсаў, артыстка балета вышэйшай катэгорыі дзяржаўнай

ры 4 базавых велічынь штомесяц на працягу 2009 года згодна з дадаткам 1.

2. Устанавіць дзяржаўныя стыпендыі са студзеня 2009 года дзеячам культуры і мастацтва ва ўзросце пасля 40 гадоў у памеры 6 базавых велічынь штомесяц на працягу 2009 года згодна з дадаткам 2.

3. Рэдакцыйна-выдавецкай установе "Культура і мастацтва" (Крушынская Л.А.) апублікаваць у газеце "Культура" спіс стыпендыятаў 2009 года.

4. Упраўленню бухгалтарскага ўліку (Орса Л.С.) забяспечыць своечасовую выплату стыпендыяў.

Міністр

У.Ф. МАТВЕЙЧУК

тэатральна-відовішчай установы "Нацыянальны акадэмічны Вялікі тэатр оперы і балета Рэспублікі Беларусь".

Творчы праект: падрыхтоўка партый класічнага і сучаснага балетнага рэпертуару, падрыхтоўка да ўдзелу ў найбуйных балетных конкурсах;

ПУСТЫЛЬНИК-МАРЧУК Наталля Георгіеўна — дзіцячы пісьменнік, член грамадскага аб'яднання "Саюз пісьменнікаў Беларусі".

Творчы праект: новы зборнік дзіцячых казак;

РАССОХА Максім Мікалаевіч — артыст Прэзідэнцкага аркестра Рэспублікі Беларусь дзяржаўнай установы "Палац Рэспублікі", аранжыроўшчык і ўдзельнік квартэта драўляных духавых інструментаў "Riviera".

Творчы праект: пералажэнне для квартэта драўляных духавых інструментаў твораў беларускіх кампазітараў XVIII — XX стст.;

РАМАНОВІЧ Іван Мікалаевіч — мастак-жывапісец, член грамадскага аб'яднання "Беларускі саюз мастакоў".

Творчы праект: стварэнне цыкла работ пад назвай "Беларуская экзотыка";

СІДАРКЕВІЧ Людміла Аляксандраўна — вядучы майстар сцэны дзяржаўнай установы "Рэспубліканскі тэатр беларускай драматургіі".

Творчы праект: падрыхтоўка і выкананне ролі ў новым спектаклі;

СОПАТ Павел Мікалаевіч — артыст і асістэнт галоўнага дырыжора Заслужанага калектыву Дзяржаўнай акадэмічнай харавой капэлы імя Р.Шырмы ўстановы "Беларуская дзяржаўная ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга філармонія".

Творчы праект: музычны праект "Паралелі" да 70-годдзя Заслужанага калектыву Дзяржаўнай акадэмічнай харавой капэлы імя Р.Шырмы;

ТРЭГУБОВІЧ Святлана Аляксандраўна — член грамадскага аб'яднання "Беларускі саюз майстроў народнай творчасці".

Творчы праект: стварэнне арыгінальнай калекцыі твораў выцінанкі;

ЧАЕЎСКАЯ Таццяна Пятроўна — актрыса вышэйшай катэгорыі дзяржаўнай установы "Мінскі абласны тэатр лялек "Батлейка".

Творчы праект: падрыхтоўка і выкананне роляў у новых спектаклях;

ЯКУШ Сяргей Уладзіміравіч — саліст канцэртнага аркестра дзяржаўнай установы "Гомельская абласная філармонія", лаўрэат міжнародных конкурсаў і фестываляў.

Творчы праект: стварэнне праграмы аўтарскіх твораў.

(Працяг у бліжэйшых нумарах "К".)

"Юрыдычныя тонкасці (elegantia juris)"

Аб пенсійным страхаванні артыстаў

1 студзеня 2009 года ўступіў у сілу Закон Рэспублікі Беларусь "Аб прафесійным пенсійным страхаванні" (далей — Закон). У адпаведнасці з указаным Законом катэгорыі работнікаў, якія маюць права на прафесійную пенсію, падлягаюць прафесійнаму пенсійнаму страхаванню.

Артыкулам 11 Закона вызначаны асобы, якія маюць права на датэрміную прафесійную пенсію, у ліку якіх асобныя катэгорыі артыстаў тэатраў і іншых тэатральна-відовішчых арганізацый, а таксама калектываў мастацкай творчасці пры прафесійным стажы не менш за 20, 25 альбо 30 гадоў (у залежнасці ад характару творчай дзейнасці).

Пэралік катэгорый артыстаў тэатраў і іншых тэатральна-відовішчых арганізацый, калектываў мастацкай творчасці для мэт прафесійнага пенсійнага страхавання зацверджаны пастановай Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь ад 9 кастрычніка 2008 г. № 1490 "Аб некаторых пытаннях прафесійнага пенсійнага страхавання" (далей — пастанова № 1490).

У адпаведнасці з указаным пэралікам права на прафесійную пенсію раней дасягнення агульнаўстаноўленага пенсійнага ўзросту на 15 гадоў маюць артысты балета, некаторыя артысты цырка, артысты-выканаўцы танцавальных нумароў у прафесійных калектывах мастацкай творчасці, артысты, якія выконваюць ролі хлопчыкаў, падлеткаў, дзяўчынак, артысткі, якія граюць на духавых інструментах, салісткі тэатраў оперы і балета, музычных, музычна-драматычных тэатраў, канцэртных арганізацый, прафесійных калектываў мастацкай творчасці, тэлерадыёарганізацый.

Права на прафесійную пенсію раней дасягнення агульнаўстаноўленага пенсійнага ўзросту на 10 гадоў маюць салісты тэатраў оперы і балета, музычных, музычна-драматычных тэатраў, канцэртных арганізацый, прафесійных калектываў мастацкай творчасці, тэлерадыёарганізацый, каскадзёры, артысты прафесійных харавых калектываў, якія выконваюць сольныя партыі, артысты, што граюць на духавых інструментах у прафесійных калектывах мастацкай творчасці, артысты тэатраў лялек і юнага гледача.

Артысты хору прафесійных калектываў мастацкай творчасці маюць права на прафесійную пенсію раней дасягнення агульнаўстаноўленага пенсійнага ўзросту на 5 гадоў.

Пастановай № 1490 вызначаны крытэрыі ацэнкі ўмоў працы для артыстаў тэатраў і іншых тэатральна-відовішчых арганізацый, калектываў мастацкай творчасці для мэт прафесійнага пенсійнага страхавання.

Такімі крытэрыямі з'яўляюцца:

занятасць на працягу поўнага працоўнага дня (у межах яго пра-

цягласці, устаноўленай заканадаўствам);

занятасць на адпаведных пасадах не меней чым на поўную стаўку;

выкананне норм занятасці прафесійнай творчай дзейнасці (удзел у выступленнях), устаноўленых наймальнікам у парадку, вызначаным заканадаўствам;

для артыстаў цырка з ліку дрэсіроўшчыкаў драпежных звяроў — непасрэдная занятасць з драпежнікамі і паўзунамі, што адносяцца да ліку небяспечных жывёл.

Варта звярнуць увагу, што страхавальнікам пры прафесійным пенсійным страхаванні з'яўляецца працадаўца з ліку юрыдычных асоб, іх прадстаўніцтваў, філіялаў, што прадастаўляе работу ў асаблівых умовах працы па працоўных дагаворах. Страхавальнік павінен выплачваць у Фонд сацыяльнай абароны насельніцтва Міністэрства працы і сацыяльнай абароны Рэспублікі Беларусь узносы на прафесійнае пенсійнае страхаванне.

Тарыфы ўзносаў на прафесійнае пенсійнае страхаванне, дыферэнцыраваныя ў залежнасці ад катэгорыі работнікаў, што падлягаюць прафесійнаму пенсійнаму страхаванню, а таксама пародак выплаты такіх узносаў устанаўліваюцца Прэзідэнтам Рэспублікі Беларусь.

Парадак падліку прафесійнага стажу для вызначэння права на датэрміную прафесійную пенсію зацверджаны пастановай Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь ад 9 кастрычніка 2008 г. № 1488.

Падлік прафесійнага стажу застрахованай асобы праводзіцца Фондам сацыяльнай абароны насельніцтва Міністэрства працы і сацыяльнай абароны на аснове даных страхавальніка (страхавальнікаў) аб перыядах работы гэтай застрахованай асобы ў асаблівых умовах працы, за якія выплачаны ўзносы на прафесійнае пенсійнае страхаванне, шляхам падсумоўвання іх працягласці з узрастаючым вынікам. Пры гэтых кожных 30 дзён прафесійнага стажу прымаюцца за поўны месяц, кожныя 12 месяцаў — за поўны год.

Пры падліку прафесійнага стажу застрахованай асобы на розных пасадах, прадугледжаных Пэралікам катэгорый артыстаў тэатраў і іншых тэатральна-відовішчых арганізацый, калектываў мастацкай творчасці для мэт прафесійнага пенсійнага страхавання, адбываецца ўзаемны залік перыядаў работы на гэтых пасадах.

Алена ВЕШТАРТ,
начальнік
юрыдычнага
аддзела
Міністэрства культуры
Рэспублікі Беларусь

Паважаныя чытачы!

Калі ў вас маюцца пытанні, звязаныя з "юрыдычнымі тонкасцямі" ў галіне культуры, накіроўвайце іх на адрас рэдакцыі: 220013, г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 77 або на электронную скрыню: kultura@tut.by.

“Унесці карэктывы” ў вечныя тэмы

Лічыцца, што белы колер пры ўсёй сваёй “прастаце” і “бясколернасці” ўбірае ў сабе ўвесь спектр высёлкі. І ў тэатральным мастацтве, а ў лялечным — дык бяспрэчна, ён вельмі часта аказваецца нашмат больш выразным, чым уся страктасць мастакоўскай палітры, пра што сведчаць прэм’еры Беларускага дзяржаўнага тэатра лялек у гэтым сезоне.

Навагодні падарунак тэатра маленькім глядачам — вядомаму з дзяцінства казку “Марозка”, дзе дабро і спагада стаяць вышэй за прагнасць і хцівасць, — увасобіў на сталічнай сцэне гродзенскі рэжысёр Алег Жугда. Пасяляючы персанажаў казкі ў “чорны кабінет”, рэжысёр як бы вяртае нас у эстэтыку старога савецкага тэатра: лялькі нібыта жывуць на сцэне самі па сабе, без удзелу акцёраў. Але ж літаральна з першых хвілін спектакля становіцца зразумелым, што падобная старамоднасць — наўмысна зададзены стыль спектакля. Дарослых ён прымушае вярнуцца да ўласных дзіцячых эмоцый і перажыванняў. Для маленькіх жа глядачоў гэта таксама гісторыя фантастычная і небудзённая, бо і іх яна свядома не адсылае да эстэтыкі паўсядзённага экраннага маскулту. І той самы “канфлікт бацькоў і дзяцей” Жугда не проста ігнаруе, а дэманструе, што па-сапраўднаму прыгожыя, вытанчаныя і пазачасавыя ў сваёй актуальнасці гісторыі аднолькава шчыра здольны ўспрымаць прадстаўнікі самых розных пакаленняў. У глядзельнай жа зале не пакідае адчування: нарэшце сучасныя дзеці бачаць старую добрую казку “нашымі” вачыма.

Дакладная, тонкая і ансамблевая работа акцёраў у спектаклі чарговы раз нагадвае, што няма нічога вышэйшага за тэатральную “звышзадачу” — ажыўленне лялечнай гісторыі, нефармальнае стварэнне ў прасторы спектакля (не важна, дзіцячага ці дарослага) свайго адмысловага свету, які будзе ўтульным і зручным для саміх персанажаў і прыцягальным для нас, глядачоў. І ў “Марозка” ў гэтай справе не было роўных Валянціне Пражэвай. Перад намі паўстала

Як пабачыць старую казку “нашымі” вачыма?

не проста жорсткая самадурка мацыха, якая бязлітасна адпраўляе сваю падчарку ў зімовы лес па журавіны, не: яна — клапатлівая маці, якая больш за ўсё на свеце любіць сваю дачушку Пашку. І гэтая любоў не выклікае ў нас не толькі сумненняў, але і пэўным чынам тлумачыць яе ўчынкi. Маці ў выкананні Пражэвай то “па-бабску” дэспатычная — са сваім нягеглым мужам, то настойлівая ў сваёй упартасці і патрабавальнасці — з Дашкай, а то кранальна-лірычная — у дачыненні да роднай Пашкі, нават тады, калі ў фінале спектакля яна са злосці вымушана цягнуць з лесу сваю капрызніцу за нагу. Пры гэтым за вобразам прасочваецца і пэўная акцёрская іронія, што, аднак, не пераходзіць за межы, і — любоў да свайго персанажа, бо

для Пражэвай папросту не можа быць іначай. Усёй той палітры пачуццяў і эмоцый, якія перажыла на працягу спектакля яе Маці, магла б пазайздросціць любая драматычная актрыса!

А вось папярэдняя прэм’ера тэатра — “Балада пра белую вішню” Святланы Клімковіч у пастановы Аляксея Ляляўскага расказвае маленькім глядачам, што любоў да роднага краю — гэта не толькі замілаванне, але і патрыятызм. П’еса гэтая ўжо ішла на сцэне тэатра ў 1980-я гады, дадзена ж прэм’ера першапачаткова прымяркоўвалася да Між-

народнага фестывалю тэатраў лялек, які праішоў у Мінску гэтай восенню. Але тое, што “Балада пра белую вішню” не стала адной з шэрагу фестывальных работ, а з’явілася на свет крыху пазней, яшчэ вастраў зацэнтавала ўвагу на наступным: сёння, у адрозненне ад нядаўніх часоў, творцы зноў палічылі магчымым не толькі забаўляць тэатральную публіку, але і гаварыць са сваімі глядачамі, нават з “лялечным кантынентам”, пра непатулісцкія,

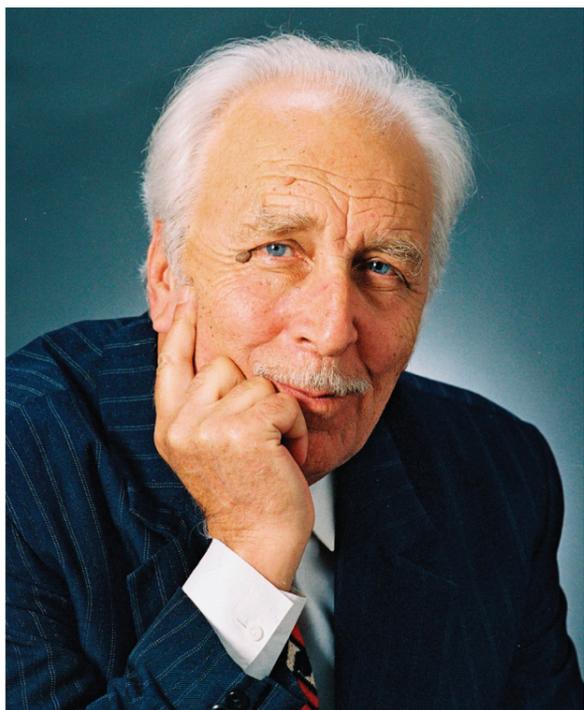
вечныя тэмы. І — не баяцца таго, што публіка ў зале не гатовая гэта ўспрымаць.

Белыя хацінкі і палатны ў “Баладзе...”, клапатліва размешчаныя рукамі акцёраў праз усю сцэну, самі яны ў гэтых жа бялюткіх балахонах нібыта ўяўляюць з сябе тыя чыстыя, нікім пакуль не кранутыя аркушы паперы, на якіх часам і разнастайнымі заваёўнікамі будзе напісана гісторыя. Але ж героі спектакля, на першы погляд слабыя і безабаронныя, на паверку таксама аказваюцца здольнымі “ўнесці карэктывы” ў гэтыя “дыярышы”. Як расказаць маленькім глядачам пра самаахвярнасць? Які эквівалент для яе знайсці? Героі спектакля аддае за шчаслівы лёс Радзімы “самае дарагое”. І што скавана за гэтым — кожнаму з глядачоў вырашаць самому.

Два гэтыя абсалютна розныя спектаклі — “Балада пра белую вішню” і “Марозка” — яднае разам яшчэ адна тэндэнцыя, якая праявілася ў тэатры пару гадоў таму: актыўнае выкарыстанне камп’ютэрных тэхналогій. Пасля спектакля “Сіняя птушка” камп’ютэрная анімацыя трывала ўвайшла ў прастору лялечнага тэатра. Зрэшты, калі гаварыць пра еўрапейскае тэатральнае мастацтва, “падтрымка” драматычнага дзеяння экранным мастацтвам там назіраецца даўно. У беларускіх жа калектывах спробы ўвядзення падобных кінапраекцыйных эфектаў, як правіла, выглядалі знарочыста і пераканаўча. А вось тэатр лялек “зжыўся” з камп’ютэрнай анімацыяй надзвычай арганічна. У “Баладзе пра белую вішню” дзякуючы крыжакімам баталіям, што разгортваюцца на экране-задніку, ствараючы перапады маштабу паміж экраннымі героямі і лялечнымі персанажамі, узнікае панарамнае ўспрыняцце тых крывавых падзей не проста як шэрагу захопніцкіх войнаў і міжусобіч, а як страшэннай і жудаснай навалы, несуразмернай са звычайным чалавечым жыццём (Міжволі ўспамінаецца гэтакі ж “недахоп” камп’ютэрнай працы над павелічэннем татарскага войска ў айчынай кінастужцы “Анастасія Слуцкая”). У “Марозка” ж і сапраўды, бы няўлоўны ўзор, узнікае, нібы ў пустой прасторы, аб’ёмны і хісткі вобраз вядомага нам з дзяцінства Дзядулі з доўгай белаю бародой і мехам падарункаў, карунаваны белы конь, які імчыць з лесу сані з Дашкай і яе ляснымі падарункамі, і чароўны ў сваёй непатуторнасці карагод пшчотна-далікатных сняжынак, што ціха падаюць долу.

...Што ж, аказваецца, не так і складана з’яднаць разам сучасныя прыёмы, тэатральную мову і старыя ісціны. Галоўнае — шчыра верыць у гэта.

Т. К.

Слова пра акцёра

Ён пайшоў з жыцця ў першы дзень новага года, не паспеўшы адзначыць свой 80-ы дзень нараджэння. 3-га студзеня ў Брэсцкім тэатры драмы і музыкі развіталіся з патрыярхам яго сцэны — заслужаным артыстам Беларусі Сяргеем Іванавічам Еўдашэнкам.

Нарадзіўся ён у Адэсе, там жа, неўзабаве па сканчэнні вайны, атрымаў тэатральную адукацыю. Але ці не ўсе сур’ёзныя творчыя поспехі гэтага акцёра і рэжысёра звязаны менавіта з брэсцкімі падмоствамі. Свой стаж у гэтым тэатры — вялікі і надзвычай плённы — ён распачаў болей за паўстагоддзя таму, у далёкім 1955 годзе.

За гэты час Сяргей Еўдашэнка стварыў болей за сотню сцэнічных вобразаў і амаль 50 рэжысёрскіх работ. У залах скарбонку беларускага тэатра ўвайшлі яго ролі Доктара Яраша з шамякінскага “Сэрца на далоні”, Сэра Генры ў спектаклі “Калі конь губляе прытомнасць” Ф.Саган, Графа Альмавіва з класічнай “Жаніцьбы Фігаро”, Доктара Хігінса з “Пігмаліёна” Б.Шоу, Цара Крэона ў “Антыгоне” Ж.Ануя... Зрэшты, усіх не пералічыш. Кожная работа Сяргея Іванавіча была папраўдзе майстэрскай і творчай.

Цудоўная ўласцівасць яго натуры — няспынная прага дасканалення, нежаданне і няўменне спачываць на лаўрах.

Пачынаючы з 1966 года, Сяргей Еўдашэнка спрабуе сябе і ў іпастасі рэжысёра, заканчвае ў 1974 годзе Вышэйшыя рэжысёрскія курсы пры Акадэмічным тэатры імя У.Маякоўскага ў Маскве. Ім былі створаны такія яркія тэатральныя работы, як “Характары” В.Шукшына, “Вернасць” В.Бертгольцы, “Варвары” М.Горкага, “А зоры тут тихіе” Б.Васільева. Менавіта Сяргей Еўдашэнка ўпершыню на беларускай сцэне паставіў пушкінскую “Гаўрыліяду”. З 1979 па 1981 гады Сяргей Іванавіч займаў пасаду галоўнага рэжысёра Брэсцкага тэатра.

Важнай тэмай творчых пошукаў Сяргея Еўдашэнкі, якая неаднойчы ўплывала на яго рэжысёрскі выбар, было жыццё старэйшага пакалення. Яна знайшла сваё адлюстраванне ў такіх спектаклях, як “Сола для гадзінніка з боем” О.Заградніка, “Бульварны раман” Ю.Эдліса, “Змяшаныя пачуцці” Р.Бэра.

Апрача работы на сцэне, якую Сяргей Іванавіч не пакідаў да апошніх дзён свайго жыцця, ён актыўна займаўся таксама і педагогічнай дзейнасцю, паспрыяўшы творчаму сталенню не аднаго пакалення акцёраў і рэжысёраў Брэсцкага тэатра. Зрэшты, нават проста супрацоўніцтва з карыфеем сцэны становілася для тэатральнай моладзі сапраўднай школай майстэрства, а таксама і жыццёвай школай: Сяргей Іванавіч запамніўся сваім калегам як чалавек шчыры, сумленны, прынцыповы.

...Акцёр смертны — як і ўсе людзі. Але ж створаны ім яркія сцэнічныя вобразы заўсёды застаюцца ў памяці глядачоў. Бо яны — неўміручыя.

І нават пояс вікінга!

Карта адкрыццяў археалагічнага года

Паселішча першага стагоддзя

Галоўная мэта археалагічных даследаванняў 2008 года, па словах загадчыцы Цэнтра даіндустрыяльнага грамадскага аддзела захавання і выкарыстання археалагічнай спадчыны Інстытута гісторыі НАН Беларусі, доктара гістарычных навук Вольгі Ляўко, заключалася ў тым, каб максімальна ахапіць усю тэрыторыю краіны. Для гэтага была наладжана цесная ўзаемадзейнасць з мясцовымі навучальнымі ўстановамі — ад сярэдніх школ і летнікаў да профільных факультэтаў ВНУ.

Сумесная праца з вядомымі археолагамі дазволіла школьнікам на ўласныя вочы пераканацца ў цікавасці роднай гісторыі, судакрануцца з мінулым, што літаральна ажывала ў іх на вачах. Да прыкладу, юныя школьнікі-краязнаўцы з Гальшанаў ужо другі год спазнавалі археалагічную спадчыну разам з гісторыкам Паўлам Кенкам. Не менш гарачым лета выдалася і ў студэнтаў, якія, у сваю чаргу, праходзілі палявую практыку. Як адзначыла Вольга Ляўко, летась прадоўжылася плённае супрацоўніцтва з Віцебскім дзяржаўным універсітэтам імя П.Машэрава, групы студэнтаў з якога працавалі ў Полацку, Друцку і Віцебску. Будучыя гісторыкі з БДУ займаліся даследаваннямі ў зоне будаўніцтва ГЭС каля Гродна і вывучалі археалагічныя помнікі ў Белавежскай пушчы. Брэсцкія студэнты дапамагалі пры далейшых раскопках старажытнай стаянкі першабытнага чалавека ў Юравічах. Навучэнцы гістарычнага факультэта Магілёўскага дзяржаўнага ўніверсітэта імя А.Куляшова, дзе створана асобная група па спецыяльнасці “археалогія”, апошнім часам у ваколіцах Магілёва адкрылі паселішча I стагоддзя, якое развілася да часоў Сярэднявечча. Надзвычай цікавыя даследаванні праводзіў універсітэт і ў межах Баркалабаўскага праваслаўнага манастыра, дзе перад аднаўленнем аднаго з храмаў вяліся работы з яго старажытным падмуркам, у выніку чаго былі знойдзены цікавыя прадметы, і ў тым ліку адметная кафля з выявай мясцовай ратушы.

Знойдзена абарончая сцяна Віцебскага замка

Накіраванасць леташніх раскопак можна падзяліць на фундаментальныя даследаванні і “вымушаныя”, паводле гаспадарчай дамоўленасці з арганізацыямі, што збіраюцца ўзводзіць новыя аб’екты ў межах гістарычных зон населеных пунктаў, дзе з’яўляецца культурны слой. Апошнія раскопкі ажыццяўляюцца літаральна цягам усяго года, нават зімой.

У 2008 годзе, як паведаміла Вольга Мікалаеўна, археалагічнымі даследаваннямі была ахопена не толькі тэрыторыя ўсёй краіны, але і яе гістарычныя перыяды — ад каменнага веку да Поняга Сярэднявечча. У прыватнасці, у раёне будаўніцтва ГЭС — каля Гродна адкрыта больш за 30 паселішчаў нашых старажытных продкаў каменнага, жалезнага вякоў і Сярэднявечча. Тая мясціна доўгі час была для гісторыкаў своеасаблівай “белай плямай”.

Зрэшты, цяпер многія са старажытных стаянак пачалі грунтоўна даследаваць. Трэці год вядуцца інтэнсіўныя работы ў Віцебску насупраць Летняга амфітэатра. Такія маштабныя раскопкі, па меркаванні Вольгі Ляўко, адметныя тым, што здабываецца вялікі аб’ём гістарычнай інфармацыі, якая пры лакальных даследаваннях магчыма дасягнуць за дзесяцігоддзі. Да прыкладу, на глыбіні 10 метраў знаходзіцца рэшткі будынкаў XVIII ст., і застаецца толькі здагадацца пра іх паходжанне і пра тое, як яны апынуліся пад такім слоём зямлі, ды чакаць працягу даследаванняў.

Археологамі было вызначана, дзе знаходзілася абарончая сцяна Ніжняга замка ў Віцебску. У выніку

На старонках “К” летась пастаянна асвятляліся археалагічныя даследаванні беларускіх вучоных. Пачатак новага года — добрая нагода азірнуцца назад і прааналізаваць знойдзенае спецыялістамі ў нетрах зямлі летась. Тым больш, археолагам ёсць чым пахваліцца: была адшукана не адна тысяча каштоўных прадметаў, зроблены значныя адкрыцці, і, галоўнае, стала менш “белых плям” на археалагічнай карце краіны.

Знойдзены падмурак вежы Шклоўскага замка, XVI — XVII стст.

раскопак была знойдзена прасліца XII ст. з пакуль не расшыфраванымі надпісамі, багата рэчаў XVII — XVIII стст. Пры раскопках у Мінску з будаўнічымі арганізацыямі плённа супрацоўнічае аддзел археалогіі Сярэднявечча на чале з Аляксандрам Мядзведзем. Летась даследаванні адбываліся на плошчы амаль у 500 квадратных метраў. Да таго ж, пастаянна вядзецца назіранне ў месцах, дзе пракладваюцца разнастайныя камунікацыі.

На друцкім раскопе (зверху): уваход у падземелле, знойдзены ў Аршанскім парку.

У Полацку асноўная частка каштоўных прадметаў была выяўлена Маратам Клімавым. Сярод знаходак на Запалацкім пасадзе — шклянныя бранзалеты, рэшткі замкоў, ключы, вухавёртка, гірка-разнаважка, фібулы, крыжыкі-нацельнікі, што сведчыць пра высокі ўзровень тагачаснай матэрыяльнай культуры. Не менш плённымі былі археалагічныя раскопкі пад кіраўніцтвам загадчыка кафедры айчынай і сусветнай гісторыі Полацкага дзяржаўнага ўніверсітэта Дзяніса Дука, які паведаміў, што летась знойдзены экспанаты VIII — IX ст.: ладзейная заклёпка, гліняныя вырабы, рамесніцкія інструменты, разнастайныя побытавыя рэчы, а таксама калекцыя шклянных і сердалікавых пацерак, якія ўвайшлі ў моду ў X стагоддзі.

Невядомы курган у Друцку

Не менш важнымі для навукі былі вынікі раскопак у Шклоўскім замку, што колісь належаў роду Хадкевічаў. Летась там таксама праводзілася плённае археалагічнае праца: адбылося ўскрыццё каменнага падмурка вежы, гісторыя якой вялася з другой паловы XVI і да сярэдзіны XVII стагоддзя, калі войска маскоўскага цара Аляксея Міхайлавіча замак спалілі, а потым, па яго ж загадзе, ваяводы ўзнаўлялі гмах. Быў прааналізаваны ўвесь гістарычны працэс на адносна невялікім участку.

Як зазначыла Вольга Ляўко, нешта падобнае можна сказаць і пра Друцк, дзе ў 1001 годзе была па-

будавана адна з самых старажытных цэркваў на тэрыторыі Беларусі. Мясцовыя ўлады збіраюцца стварыць зону кштальту музея-запаведніка, дзе будзе прадстаўлены ўвесь комплекс гістарычных помнікаў, пачынаючы ад паселішча першых стагоддзяў нашай эры і ранніх славянскіх сярэднявечных курганных могілак да ўласна самога дзяржэнца, а таксама гарадскога пасада, які развіваўся з канца X да XVII ст. і знаходзіўся за тэрыторыяй Друцка. Менавіта ён і быў летась пад увагай археолагаў. Пад час раскопак пашанцавала знайсці і раней невядомы курганны могільнік, які часткова пачалі даследаваць. Ужо сёння можна сказаць, што вынікі будучы даволі нечаканымі.

Супрацоўнікі Інстытута гісторыі на Гомельшчыне праводзілі даследаванні каменнага веку. У сваю чаргу, студэнты Гомельскага дзяржаўнага ўніверсітэта імя Ф.Скарыны пад кіраўніцтвам кандыдата гістарычных навук Алега Макушнікава спазнавалі мясцовую гісторыю перыяду Сярэднявечча. Імі былі знойдзены матэрыялы XII — XIII стст. на помніках протагарадскога тыпу. Дзякуючы раскопкам у Белавежскай пушчы, гісторык Вадзім Белявец вывучае адметныя ролі вельбарскай культуры на Брэсцшчыне. Даследуюцца ўзаемаадносінны славян з плямёнамі, што раней жылі на гэтай тэрыторыі.

Як адзначыла Вольга Ляўко, каштоўнасць знойдзенага вызначаецца не коштам металу, з якога зроблена пэўная рэч, а той інфармацыяй, што з яго вынікае, тым больш, калі звесткі раскрываюць таямніцы, сведчаць пра невядомыя дагэтуль факты. Да прыкладу, пры правядзенні археалагічных даследаванняў Оршы, прымеркаваных да падрыхтоўкі горада да “Дажынак”, на адным з будаўнічых аб’ектаў сярод мноства рэчаў была знойдзена накладка на дружны пояс вікінга X — пачатку XI стагоддзя, якая дазваляе меркаваць, што ў гэтым месцы, яшчэ да ўзнікнення Аршанскага гарадзішча, праходзіў шлях “з варагаў у грэкі”.

У бліжэйшых планах спецыялістаў, апрача ўласна палявой дзейнасці, — выданне кнігі, прысвечанай аднаму з пачынальнаў сучаснай беларускай археалогіі Канстанціну Палікарповічу, а таксама каталога архіўных матэрыялаў, звязаных з навуковымі справаздачамі, пачынаючы з 20-х гадоў мінулага стагоддзя. Напярэдадні ж 80-годдзя стварэння Інстытута гісторыі НАН Беларусі рыхтуюцца навукова-практычныя канферэнцыі з удзелам археолагаў з Расіі, Літвы, Польшчы, Швецыі і Украіны, плённае супрацоўніцтва з якімі адбывалася і летась. Акрамя таго, сёлетня плануюцца ажыццявіць сумесны праект з навукоўцамі Францыі па даследаванні месца пераправы войск Напалеона ў раёне Бярэзіны.

Важна адкрыць, заўважае Вольга Мікалаеўна, пэўную дэталю, кавалак гарадскога жыцця, што раней не быў вядомы. І краз гэтым і каштоўны кожны новы палявы сезон.

Хто воз на страху “завёз”?

Новы год і Каляды з палескай адметнасцю

На Каляды і Новы год на беларускім Палессі людзі варажылі, каб зразумець, што іх чакае ў наступным годзе, да чаго рыхтавацца, на што спадзявацца, ці будучы добрыя ўраджай і надвор’е. Ладзіліся таксама розныя забаўкі, ігрышчы. Запісаным пад час экспедыцый па зборы дыялектнай лексікі дзеліцца пінскі аўтар “К”.

“На шчодруху вычваралі. Было, што песком стэжку од старога чоловіка, вдовца, до старэй бабы, вдовицы, высыпалі. Было, што поштоваго яшчыка одорвуть. Было, што на страху што-небудзь закідалі. Одному дык і воза туды засунулі. Во як”, — распавялі мне ў Драгічынскім раёне.

Гэтыя дні поўніліся здавён і песнямі. Спявалі найчасцей жартоўныя, але абавязкова згадваліся і просьбы да Бога, да Божай Маці, каб у наступным годзе жыццё было лепшым, чым сёлета.

Многія калядна-навагоднія абрады на Палессі звязаны з хлебам ці зернем. Менавіта гэтыя традыцыі ў найвышэйшай ступені сакралізаваны, акружаны шматлікімі забаронамі і рэкамендацыямі. Сфера функцыянавання хлеба ў побыце, а таксама ў абрадавай пазіі беларусаў-палешукоў вельмі шырокая. Хлеб быў неабходным атрыбутам разнастайных каляндарных абрадаў.

Прыкладам, пад Новы год вечарам наразаюць хлеб на наступны дзень — каб не рэзаць рукі і ногі на працягу года. У час вярэцы ядуць хлеб, стараючыся не рабіць крошак: інакш не будучы весціся авечкі. На Каляды сыплюць збожжа на стол з той мэтай, каб быў ураджай на хлеб. Гэтак мяркуюць старажылы ў вёсках Івацвіцкага раёна.

З дапамогай хлеба праводзілі рытуалы, каб уздзейнічаць на будучы ўраджай (у сувязі з верай у апладняльную сілу прадметаў, якімі б’юць аб дрэва, кладуць на галінкі), як, напрыклад, на Драгічыншчыне: “На Богаты вэчор пэкуць пірогі. Тым пірогом прыдэмо ўжэ, до яблоні прыйдэш, сметечко цэ ужэ покідаш, а з тым пірогом ужэ подвязываюць яблоні пэрэвясламі. Пірог на руках, на жаблоню стукнеш пірогом, шчоб роділа”.

Хлеб выкарыстоўваўся як важны элемент не толькі ў розных культурных абрадах ды дзеяннях, але і ў варажбах пра будучае замужжа, пра тое, які лёс чакае будучых мужа і жонку. На Піншчыне з хлеба скатвалі шарыкі, а дзяўчаты, як гадаюць, кідаюць іх сабе за спіну: куды трапіла — адтуль і жаніх будзе. На Ганцавічынне кралі скарынку хлеба, тры разы кусалі ды клалі пад галаву, кажучы: “Хто прыйдзе хлеб доедаць — з тым буду век коротаць”. Жанчына, што распавяла пра гэтую варажку сваёй нявесткі, дала: “Тоды раніцою прыйшоў мой сын (у арміі быў) і з’еў той хлеб”.

Тэксты, запісаныя пад час ўласных дыялекталогічных экспедыцый па тэрыторыі беларускага Палесся, сведчаць: каляндрыя і навагоднія традыцыі дасюль жывуць у народзе. Хоць, бадай, цяпер забавоны і прымхі нашых продкаў часцяком успрымаюцца маладым пакаленнем з усмешкай...

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ
Пінск

К.А.

“Flashback”, або “Flashing back”, літаральна абазначае зварот у мінулае. Кожны тыдзень, пачынаючы з сакавіка, глядачы АНТ бачаць на экране своеасаблівую “версію” слаўтай інфармацыйнай праграмы “Час” з застаўкай, адпаведна аформленай студыяй і дыктарам. Гэткі рэтраспектыўны кадр — частка стылістыкі і драматургічнага ходу тэлецыкла дакументальных фільмаў “Зваротны адлік”, створанага ў майстэрні Уладзіміра Бокуна. З’яўленне праграмы стала нешараговай з’явай у айчынным тэлемастацтве. І не толькі таму, што ўпершыню ўзняты, вобразна ды маштабна пададзены і асэнсаваны разнастайны гістарычны матэрыял. “Зваротны адлік” арганічна выявіў здольнасць аўтараў фільмаў спалучыць традыцыі класічнага неігравога кінатэлемастацтва з канцэптuallyным гістарычным падыходам у візуальнай падачы падзей мінулага.

Тэмапартыт і драматургія факта

І яшчэ. Слова пра тых, хто сцвердзіў на праекце “Зваротны адлік” магчымасць вобразнага існавання ў сучасным, даволі жорсткім фармаце. Тут неабходна згадаць, што мастацкі кіраўнік цыкла, а па сутнасці — яго ідэйны, крэатыўны лідэр Уладзімір Бокун ужо ўвайшоў у гісторыю айчыннай тэледакументалістыкі сваімі аўтарскімі работамі на Беларус-

“Смаргонь. Забыты фронт”). Маргарыта Рачкалава выявіла здольнасць асэнсоўваць мінулае з удалым спалучэннем гумару і спачування да сваіх герояў (“Ліст з мінулага”, “Архіпелаг “Будлаг”). Па прызнанні Уладзіміра Бокуна, сваю прафесійную перспектывунасць выдатна прадэманстравалі Андрэй Лескін (“Спіс Гімлера”), Аляксей Раковіч (“У верасні 1939 года”, “Людзі на балоце. Палеская утопія”, “Монтэ-Касіна. Доўгі шлях дадому”, “Праведнікі. Паміж пеклам і раем”).

“Флэшбэк” даўжынёй у стагоддзе

Творчая майстэрня дакументальнага “экшна”

Знайсці ў мадэлі новы модуль

Размову пра з’яўленне гэтай работы неабходна весці ў кантэксце сучаснай экраннай культуры. Мадэль гістарычнага тэлефільма-даследавання — адна з самых распаўсюджаных на сучасным тэлебачанні. Яе стваральнік — слаўты англійскі рэжысёр Лоурэнс Рыс. Менавіта дзякуючы яго намаганням неігравыя тэлефільмы на вядучых сусветных каналах сталі папулярнымі. Яны не толькі маюць высокі глядацкі рэйтынг, але і выступаюць узорам для з’яўлення адной з самых распаўсюджаных жанрава-тэматычных мадэлей.

Так здарылася, што часцей за ўсё калькуецца фармальны бок, і так званыя фільмы-даследаванні, створаныя па жорсткай схеме тэлефармату, нагадваюць своеасаблівыя “клоны” і адрозніваюцца толькі з пункта гледжання вербальнай інфармацыі. Падаецца, што модуль такіх работ — вядомае правіла: “Ад перастаноўкі складнікаў сума не змяняецца”. Пры ўмове, што пад “сумай” мы разумеем цэласнасць спалучэння інфармацыі і мастацтва.

Гістарычная праўда, прапушчана праз эмацыянальны перажыванні чалавека, узнёўленне традыцый аўтарскага фільма адрозніваюць беларускі тэлецыкл ад папярэдніх работ, створаных у падобным жанрава-тэматычным напрамку. На першы погляд, у ім ёсць той самы жорсткі драматургічны каркас. Нязменнымі застаюцца і кадры-імітацыі праграмы “Час” з пастаянным вядучым цыкла — акцёрам Аляксандрам Суцкаверам. Такі драматургічны прыём дазваляў аўтарам арганічна і неназойліва стварыць адпаведны гістарычны фон. Пастаянным застаецца і метада гістарычнага даследавання ў структуры фільмаў.

Але пры гэтым кожная работа цыкла адрозніваецца тэмай і яе мастацкім вырашэннем. Гістарычны час фільмаў ахоплівае падзеі ад канца XIX стагоддзя (Першыя Алімпійскія гульні 1896 у фільме “Гульні няздзейсненых надзей”) да пачатку 80-х XX-га (1984 год у стужцы “Масква — Лос-Анджэлес. Гульні палітыкаў”).

Фільмы цыкла аб’ядноўвае агульны напрамак — выявіць, як айчынна гісторыя мінулага стагоддзя адбілася на лёсах выхадцаў з Беларусі. Яны ўсе, пачынаючы ад рэпартажа на Першых Алімпійскіх гульнях Зыгмунта Дамейкі, былі не толькі ўдзельнікамі розных гістарычных падзей. Большасць з герояў

можна назваць ахвярамі часу. Таму не дзіва, што адна з першых работ цыкла пад назвай “Час герояў” і была прысвечана трагічнаму лёсу Івана Кулакова, члену экіпажа падводнай лодкі “К-19”. Стужка стала даследаваннем стойкасці чалавека, яго годнасці і мужнасці.

Псіхалагічны паядынак і аб’ектыўныя сенсацыі

Аўтары фільмаў адмовіліся ад моднага “чарнушнага” напрамку ў асвятленні падзей. Адкрыццё “белых плям” гісторыі, нават калі яны датычаць, здавалася б, вядомага, адбывалася вертыкальна, з пагруктэннем у іншыя, у тым ліку гуманістычныя і псіхалагічныя пласты. Так, фільмы “Спіс Гімлера” і “Праведнікі. Паміж пеклам і раем”, прысвечаныя тэме Халакосту, не толькі пра тое, як забівалі: вуснамі сваіх герояў стужкі нам расказваюць рэальныя гісторыі, як беларусы ратавалі, ахвяруючы сваім уласным жыццём, яўрэяў.

Цыкл раскрывае “белыя плямы” гісторыі — падзеі амаль невядомыя шырокаму колу глядачоў. Прыкладам, стужка “Монтэ-Касіна. Доўгі шлях дадому” распавядае пра трагічны лёс салдат-беларусаў, якія ваявалі ў арміі Андэрса. Фільм “Смаргонь. Забыты фронт” прысвечаны часам Першай сусветнай вайны, а падзеі ў ім раскрыты праз асобу мастака Барыса Цітовіча і яго дзейнасць па ўшанаванні памяці ўдзельнікаў і ахвяр баёў у тыя гады. Зрэшты, гуманістычны ракурс без пафасу і красмоўства — адзін з самых моцных бакоў кінацыкла.

Кола тэм, закранутае ў “Зваротны адлік”, увогуле даволі шырокае. Адсюль — і спосабы іх экраннага вырашэння: трагедыя, псіхалагічны паядынак, гістарычны анекдот.

Іншым разам усё гэта пераплятаецца, як у фільмах “Людзі на балоце. Палеская утопія” і “Ліст з мінулага”. Першая карціна расказвае пра тое, як у 1920-я энтузіясты стварылі на Палесі, на балоце, камуну імя Беларускай вайскавай акругі. Задума расказаць пра гэтую падзею з’явілася ва Уладзіміра Бокуна яшчэ ў 1969-м пасля знаёмства з ініцыятарам стварэння калектыву, неверагодна харызматычным Эмануілам Мориным. Некалькі гадоў доўжыўся збор рэдкага матэрыялу. Стужку “Ліст з мінулага” можна было б аднесці да постмадэрнісцкага напрамку, калі б гісторыя з падарункам Сталіну ад беларусаў (гаворка пра “Пісьмо беларускага народа вялікаму Сталіну”) не перарасла ў трагедыю. Дынамічная інтрыга, нештамаваны погляд на гісторыю — таксама адметныя якасці цыкла. Напрыклад, фільм, прысвечаны 90-годдзю абвясчэння БССР, выбудаваны на інтрызе, звязанай з маніфестам, падпісаным Зміцерам Жылуновічам.

У стужках, прысвечаных тэме рэпрэсій, аўтары імкнуліся дасягнуць супадзення гістарычнай праўды і сучаснага асэнсавання лёсаў ахвяр. Пасля хвалі “выкрывальніцкіх” стужак і перадач на гэтую тэму “Зваротны адлік” вылучаецца сапраўднай грунтоўнасцю і займальнасцю без налёту імгненнай сенсацыі. Зараз вядзецца праца над новай стужкай рэжысёра Андрэя Лескіна — “Лепельская справа”, якая распавядае пра сапраўды сенсацыйную падзею (пад сенсацыяй маю на ўвазе адкрыццё тэмы): першы перапіс насельніцтва 1936 года, з якога і пачалася хваля рэпрэсій на Беларусі.

кім тэлебачанні. Цікава, што Бокун, які сёння аддае перавагу фарматным работам, здымаў карціны, створаныя ў арыгінальнай стылістыцы, — ад паэтычнага партрэта касманаўта Пятра Клімука “Адной зоркі я паўтараю імя” да філасофска-вобразнага асэнсавання лёсаў: “Імша па Купале”, “Калі Віцебск быў Парыжам”, “Справа Ігнатоўскага”. Бокун належыць да таго пакалення тэлеражысура, чые прадстаўнікі глыбока ведаюць прафесію ў кантэксце нацыянальнай і еўрапейскай культуры. Падаецца, што менавіта таму ён згуртаваў такую таленавітую групу аўтараў.

Сярод рэжысёраў, якія пастаянна працуюць на праекце, самы вядомы — Уладзімір Арлоў з яго ўменнем падаваць на дакументальным экране лёсы дзеячаў айчыннага мастацтва (фільмы “Эдзі Рознер”, “Рэпатрыяцыя. Дым Айчыны”, “Песняры”. Беларускі суд”). Людмілу Клянцову і дагэтуль ведалі на тэлебачанні як прафесіянала. Але менавіта тут, думаецца, у яе з’явілася магчымасць да сапраўднага творчага раскрыцця. Работы Клянцовай вылучаюць сінтэз грунтоўнасці і эмацыянальнасці, умёна працаваць з хранікальным матэрыялам (“К-19. Час герояў”,

Гэты прафесіяналізм — у кіраванні галоўным пастулатам майстэрні Бокуна: валоданнем сродкамі выразнасці дакументальнага кінематографа. Плядач не будзе ўспрымаць насычаны інфармацыйны паток без выбудаванай драматургіі факта, тэмапартытму, без эмацыянальнага ўзрушэння.

Інтанацыі “...адліку”

Чалавекам, які пастаянна ўдзельнічае ў фільмах, з’яўляецца, як адзначалася, вядучы — акцёр Аляксандр Суцкавер. Менавіта яго творчая індывідуальнасць стала адным з галоўных складнікаў поспеху фільма. Ён, падаецца, не толькі адыхоўвае ад уласнага амплуа, але і зламаў канон вядучага, які або бесстаронна “мармыча” тэкст з экрана, або пужае глядача тужлівай інтанацыяй.

На праекце сабраны цікавыя калектывы сцэнарыстаў (Таццяна Сухочкая, Мар’яна Вашчула, Марына Бяржаккая, Барыс Герстан) і прафесіяналаў-кансультантаў (вядомыя гісторыкі Віталь Скалабан, Анатоль Вялікі, Ірына Раманова, Вячаслаў Сялемеў). Адсюль — глыбокае раскрыццё тэмы і рэалізацыі вербальнага боку, які для тэлепраекта з’яўляецца адным з галоўных.

І тут узнікае пытанне, звязанае з развіццём беларускага кінематографа наогул, мастацкага ў тым ліку. Недахоп сцэнарыяў і арыгінальных ідэй заўсёды быў адной з яго галоўных хранічных бед. “Зваротны адлік” выявіў багачце драматургічнага тэматычнага патэнцыялу. Аказваецца, слаўты “экшн” можна сказаць, “хаваецца” побач, на роднай зямлі, у яе ўласнай гісторыі. Патрэбна толькі жаданне, каб яго выявіць і паднесці глядачу. Гэта зрабіла каманда майстэрні Уладзіміра Бокуна. На сёння відэафонна: “Зваротны адлік” — іх лепшы праект. Значны ён і для АНТ, які паказвае гэты культуралагічны феномен, які, падаецца, можа паспаборнічаць за ўзнагароды прэстыжных тэлепраэмій.

Галіна ШУР
На здымках: фрагменты з фільмаў цыкла “Зваротны адлік” і моманты здымак.

з 10 студзеня

МУЗЕІ *

НАЦЫЯНАЛЬНЫ
МАСТАЦКІ МУЗЕЙ РБ

г. Мінск,
вул. Леніна, 20.
Тэл.: 227 45 62.

- Мастоцтва Беларусі XII — XIX стст.
- Мастоцтва Беларусі канца XIX — пач. XXI стст.
- Мастоцтва Расіі XVIII — пачатку XX стст.
- Мастоцтва краін Усходу XV — XX стст.
- Мастоцтва краін Заходняй і Цэнтральнай Еўропы XVI — XX стст.
- "Мір шкла".
- Выстаўка "Слуцкія паясы".
- Выстаўка А.Смаляка "Карнавал".

Філіялы Нацыянальнага мастацкага музея РБ:

МУЗЕЙ "ДОМ ВАНЬКОВІЧАЎ.
КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА
ПЕРШАЙ ПАЛОВЫ XIX ст."

г. Мінск,
вул.
Інтэрнацыянальная,
33а.
Тэл.: 227 87 96.

- Экспазіцыя "Сядзібны партрэт Беларусі XVIII — першай паловы XIX стст."

ЗАМКАВЫ КОМПЛЕКС "МІР"

г.п. Мір,
Карэліцкі р-н,
Гродзенская
вобл.
Тэл.: (8-01596) 2 30 35.

- Выстаўка фотаздымкаў "Праваслаўныя і каталіцкія храмы Беларусі".

МУЗЕЙ БЕЛАРУСКАГА
НАРОДНАГА МАСТАЦТВА
ў в. Раўбічы

Спарткомплекс
"Раўбічы", Мінскі р-н.
Тэл.: 507 44 68.

- Пастаянная экспазіцыя.
- Выстаўка "Бісер і роспіс на шкле".

МУЗЕЙ ВІТОЛЬДА
КАЭТАНАВІЧА
БЯЛЫНЦАГА-БІРУЛІ
ў г. МАГІЛЁВЕ

г. Магілёў,
вул. Ленінская, 37.
Тэл.: (8-0222)
22 48 87.

- Пастаянная экспазіцыя.

МУЗЕІ *

НАЦЫЯНАЛЬНЫ
МУЗЕЙ ГІСТОРЫ
І КУЛЬТУРЫ
БЕЛАРУСІ

г. Мінск,
вул. К.Маркса, 12.

Тэл.:
227 43 22.
Экспазіцыі:

- "Мастоцтва ў гарадской культуры XIX — пачатку XX стст."
- "Старажытная Беларусь".
- "Беларусь XVI — XVIII стст. у партрэтах і геральдыцы".
- Выстаўкі:
- Выстаўка "Кітай. 30 градусаў паўночнай шыраты".
- Выстаўка Жанны Будзейка "На захад ад Эдэма".
- Фотавыстаўка Чарльза Кліфарда "Іспанская мазаіка", прысвечаная 170-годдзю вынаходніцтва фатаграфіі.
- Выстаўка "Крыніцы адвечнай прыгажосці"
- Выстаўка

г. Мінск,
вул. М.Багдановіча, 15.
Тэл.: 334 72 61.

- Выстаўка прысвечаная 85-годдзю А.Савіцкага.
- Выстаўка "Вобразы і падабенствы".
- Выстаўка "Спадарожнікі дзяцінства".
- "Хата — мой сусвет".
- "Чараўнік з краіны маленства". (Да 125-годдзя з дня нараджэння Я.Маўра.)
- Выстаўка музейных прадметаў XI — XX стст. з фонду музея "Вякоў мінулых успамін...".

ЛІТАРАТУРНЫ МУЗЕЙ
МАКСІМА БАГДАНОВІЧА

Тэл.: 226 03 98.
Экспазіцыі:

- Пастаянная экспазіцыя.
- Адкрытая пляцоўка баявой тэхнікі перыяду Вялікай Айчыннай вайны.
- Выстаўкі:
- Выстаўка карцін М. і С. Рэрыхаў "Запаветная краіна".
- "Patria o muerte! Venceremos" ("Радзіма альбо смерць! Мы пераможам") да 50-й гадавіны Кубінскай рэвалюцыі.
- "Мінск: вандроўка ў часе" на аснове філакартычнай калекцыі У.Ліхадзедава.
- "Беларусь: 1915 — 1918 гг." (з калекцыі У.Ліхадзедава, да 90-годдзя заканчэння Першай сусветнай вайны). Праект інтэрактыўнай карты: "Вызваленне Беларусі" (хроніка вызвалення і мультымедыяная

БССР і КПБ(б)).

- "Жывое жалеза" (металічныя скульптуры С.Парцянкава).
- "Зімовы пейзаж" творы гомельскіх мастакоў.
- "Майстар і вучань" — школа акварэлі С.Андрыякі.
- "Працоўныя падарункі".
- "Нараджэнне і адраджэнне" (архітэктура Гомельскага палаца ў выяўленчых крыніцах).
- Экспазіцыі:
- "Культавыя прадметы".
- "Старажытная гісторыя Гомельшчыны".
- "Загадкавыя фантазіі мора" (грот палаца).
- Працуе рыцарская зала.
- Экспазіцыя, прысвечаная дзяржаўнаму дзеячу СССР А.Грамыку.
- Вежа палаца Румянцавых і Паскевічаў
- Гісторыка-мемарыяльная экспазіцыя

сядзібы канца XIX — пачатку XX стст."

- "Польскі плакат XXI стагоддзя — у асяроддзі Галерэі плаката ў Кракаве".
- Дакументальная фотавыстаўка (са збору музея і прыватных калекцый) "Твары на старых фотаздымках".
- Мастоцкі салон з выстаўкай-продажам прадметаў мастацтва.

ГОМЕЛЬСКІ АБЛАСНЫ
МУЗЕЙ ВАЕННАЙ СЛАВЫ

г. Гомель, вул. Пушкіна, 5.
Тэл.: (8-0232) 77 60 60.

- Пастаянная ваенна-гістарычная экспазіцыя.
- Лакальныя экспазіцыі ў санітарным вагоне; у партызанскай зямлянцы.
- Пастаянная выстаўка ваеннай тэхнікі.
- На тэрыторыі музея працуе пнеўматычны цір.
- У выставачнай зале "У баях і паходах" (войны сярэдзіны XIX — пачатку XX стст.).
- Плакаты з фондаў Кобрынскага ваенна-гістарычнага музея імя А.В. Суворова.

ГАЛЕРЭІ*

ПАЛАЦ МАСТАЦТВА

г. Мінск, вул.
Казлова, 3.
Тэл./факс.: 290 60 10.

- "Калядны фрэст".

МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ
"УНІВЕРСІТЭТ КУЛЬТУРЫ"

г. Мінск,
Кастрычніцкая
плошча, 1
(Палац
Рэспублікі).
Тэл.: 227 26 12.

- "Калядная зорка".

ГАЛЕРЭЯ ТЫЗЕНГАУЗА

г. Гродна,
пл. Тызенгауза, 4.
Тэл./факс:
(8-0152) 72 27 57.

- Выстаўка А.Скавародкі "Паэзія колеру".

КАРЦІННАЯ ГАЛЕРЭЯ
Г. ВАШЧАНКІ

г. Гомель, вул. Карповіча, 4.
Тэл.: (8-0232) 77 75 20.
Экспазіцыі:

- "Г.Х. Вашчанка".
- Выстаўка Анжалікі Шабалтас.

"Муза" і "Афрадзіта" — работы з выстаўкі Алега Скавародкі "Паэзія колеру", якая экспануецца ў гродзенскай галерэі Тызенгауза.

"Касцярэзнае
рамяство
Беларусі"
(з фондаў
Нацыянальнага музея
гісторыі і культуры).

Дом-музей І з'езда РСДРП
г. Мінск, пр-т
Незалежнасці, 31а.
Тэл.: 290 68 47.

- Пастаянная экспазіцыя
- "Гісторыя І-га з'езда РСДРП".
- Выстаўка творчай майстэрні "Фарба".

ДЗЯРЖАЎНЫ МУЗЕЙ
ГІСТОРЫІ БЕЛАРУСКАЙ
ЛІТАРАТУРЫ

г. Мінск, вул.
М.Багдановіча, 7а.
Тэл.: 334 42 69.

- Запрашаем наведцаў музея, зазірнуць у свет паэта, прачытаць яго зборнік "Вянок" — кнігу адзінства паэзіі і лёсу — праз люстэрка экспазіцыі.
- Экскурсія "Падарожжа ў свет батлейкі".

МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ВЯЛІКАЙ
АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫ

г. Мінск,
пр-т Незалежнасці, 25а.

прэзентацыя
аперацый
Чырвонай арміі па
вызваленні
Беларусі
ў верасні 1943 —
ліпені 1944 гг.).

ГОМЕЛЬСКІ ПАЛАЦАВА-
ПАРКАВЫ АНСАМБЛЬ

г. Гомель,
пл. Леніна, 4.
Тэл.: (8-0232) 74 19 11.

Цэнтральная частка
палаца Румянцавых
і Паскевічаў

Выстаўкі:

- "Гэта наша з табой біяграфія" (да 90-годдзя ўтварэння

Выстаўкі:

- "Гісторыя грошай і банкаў Гомеля XIX — XX стст."
- Паўночнае крыло палаца
- Выстаўкі:
- "Малюю ніткамі" (мастацкая вышыўка А.Пугачовай).
- "Свет звяроў Гомельшчыны".
- Працуе куток жывых экзатычных рэптылій.

ПАЛІАЎНІЧЫ ДОМК

г. Гомель, вул. Пушкіна, 32.
Тэл.: (8-0232) 74 33 41.
Экспазіцыя

- "Інтэр'еры дваранскай

ТЭАТРЫ*

НАЦЫЯНАЛЬНЫ
АКАДЭМІЧНЫ
ВЯЛІКІ
ТЭАТР ОПЕРЫ І БАЛЕТА
РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск,
тэл./факс: 334 11 56.
На сцэне Цэнтральнага Дома афіцэраў
(вул. Чырвонаармейская, 3)

- 16 — "Яўгеній Анегін" П.Чайкоўскага.

На сцэне Палаца Рэспублікі
(Кастрычніцкая плошча, 1)

- 11 — "Чыпаліна" К.Хачатуряна.
- 11 — "Утварэнне свету" А.Пятрова.
- 14 — "Кармэн" Ж.Біза.
- 15 — "Рамэа і Джульета" С.Пракоф'ева.
- 17 — "Карміна Бурана" К.Орфа.
- 17 — "Балеро" М.Равэля.

РЭСПУБЛІКАНСКІ
ТЭАТР
БЕЛАРУСКАЙ
ДРАМАТУРГІІ

г. Мінск, вул. Крапоткіна, 44.
тэл./факс: 334 60 08.

- 10 — "Нязваны гоць" С.Бартохава.
- 11 — "Містэр Розыгрыш" С.Кандрашова.
- 13 — "Чорны квадрат" М.Адамчыкава, М.Клімковіча.

- 14 — "Прызнанне" А.Анісенкі.
- 16, 17 — "Дзённік паэта" С.Кавалёва.

БЕЛАРУСКІ ТЭАТР
"ЛЯЛЬКА"

г. Віцебск, вул. Пушкіна, 2.
Тэл.: (8-0212) 36 32 50.

- 11 — "Дыпытлівы слонік" Р.Кіплінга.
- 17 — "Брэменскія музыкі" В.Ліванава, Ю.Энціна.

ШТОТЫДНЕВАЯ
ГРАМАДСКА —
АСВЕТНІЦКАЯ
ГАЗЕТА

Выдаецца
з кастрычніка
1991 года
Заснавальнік —
Міністэрства культуры
Рэспублікі Беларусь
Рэгістрацыйнае
пасведчанне № 418

Галоўны рэдактар —
Людміла КРУШЫНСКАЯ

Рэдакцыйная калегія:
Лілія АНАНІЧ,
Уладзімір АРЛОЎ,
Уладзімір ГІЛЕП,
Ірына ДРЫГА,
Аляксей ДУДАРАЎ,
Уладзімір ЗАМЯТАЛІН,
Вялянцін ЕЛІЗАР'ЕЎ,
Міхал КАЗІНЕЦ,
Віктар КУРАШ,
Аляксандр РАШЧУПКІН,
Барыс СВЯТЛОЎ,
Рычард СМОЛЬСКІ,
Святлана СУХАВЕЙ,
Міхал ФІНБЕРГ,
Леанід ШЧАМЯЛЁЎ,
Уладзімір ШЧАСНЫ.

Рэдакцыя:
Сяргей ТРАФІЛАЎ
(намеснік
галоўнага рэдактара),
Пётр ОВАД
(адказны сакратар).

Рэдактары аддзелаў:
Канстанцін АНТАНОВІЧ,
Надзея БУНЦЭВІЧ,
Таццяна КОМАНАВА,
Барыс КРЭПАК,
Яўген РАГІН,
Ілля СВІРЫН.

Спецкарэспандэнты:
Дар'я АМЯЛЬКОВІЧ,
Наталля КІРПІЧЭНКАВА,
Настасся ПАНКРАТАВА,
Вольга ЯГОРАВА.

Загадчык аддзела
фоталітэрацый —
Юрый ІВАНОВ

Карэктар —
Інга ЗЕЛЬГІС
Мастоцкі рэдактар —
Наталля ОВАД

Адрас рэдакцыі:
220013, Мінск,
пр. Незалежнасці, 77.
Тэлефон:
(017) 289-34-66
(прыёмная)
(017) 286-07-97,
Тэлефон/факс:
(017) 334-57-23
(017) 334-57-35.
Рэкламны адзел:
тэл. (017) 334-57-41
www.kimpress.by
E-MAIL: kultura@tut.by

Выдавец —
Рэдакцыйна-
выдавецкая ўстанова
"Культура і мастацтва"
Ліцэнзія на выдавецкую
дзеясць
ЛВ №02330/0131892
ад 27 снежня 2006 г.
220013, Мінск,
пр. Незалежнасці, 77.
Тэл. (017) 289-34-66.
Бухгалтэрыя:
тэл. (017) 334-57-35

Аўтарскія рукапісы
не рэцензуюцца
і не вяртаюцца.
Аўтары допісаў у
рэдакцыю
паведмаляюць сваё
прозвішча, поўнаасцо імя
і імя па бацьку, пашпартныя
звесткі (нумар пашпарта,
дату выдачы, кім выдадзены
пашпарт, асабісты нумар),
асноўнае месца работы,
зваротны адрас.
Меркаванні аўтара могуць
не адпавядаць пункту
гледжання рэдакцыі.
Аўтары нясуць адказнасць
за дакладнасць
матэрыялаў.
*Матэрыял на правах
рэкламы.

© "Культура",
2009.
Індэкс 63875
Наклад 10502
Падпісана ў свет
9.01.2009 у 12.00

Замова 87
РУП "Выдавецтва
"Беларускі Дом друку".
220013, г. Мінск,
пр. Незалежнасці, 79

ISSN 1994-4780

